

“Policy Paper on the integration of climate policy and EU agenda with the policy subsystems of energy and finance in Albania”

Developed in the framework of the Jean Monnet Module:

“Promoting knowledge on EU policy in fiscal administration, climate, and energy topics – PRO-Facts”

Authors: Prof. Asoc. Dr. Etleva Bajrami
Msc. Mirela Kamberi
Prof. Asoc. Dr. Elona Pojani
Prof. Asoc.Dr. Perseta Grabova
Doc. Dr. Matilda Shehu

Co-funded by the
European Union

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Table of Contents

Deliverable 1.5 Description	4
English Version of policy paper	5
Introduction to the policy paper	6
First Roundtable “Integrating EU Policies and Strategies in the Energy and Climate Agenda of Albania” - Summary	7
Aim and Purpose	7
Participants	8
Round Table report	9
The root of the problem	9
Overview of the Energy Sector: Renewable Energy / Energy Efficiency	9
Challenges, Recommendations, and Way Forward	11
Second Roundtable “Impact of Climate Policies on Financial Systems in EU and Albania” - Summary	13
Aim and Purpose	13
Participants	14
Round Table Report	15
Participants discussions	15
Challenges, Recommendations and way forward	28
Conclusions to the policy paper	31
Albanian Version of the policy paper	33
Hyrje në dokumentin e politikave	34
Tryeza e Parë e Diskutimit: “Integrimi i Politikave dhe Strategjive të BE-së në Agjendën për Energjinë dhe Klimën në Shqipëri” – Përmbledhje	35
Qëllimi dhe Synimi	35
Pjesëmarrësit	36
Raporti i Tryezës	37
Zanafilla e problemit	37
Panorama e sektorit të Energjisë: Energjia e rinovueshme/Eficienca e energjisë	38
Sfida, rekomandime dhe zhvillimet e së ardhmes	39

Tryeza e Dytë e Diskutimit “Ndikimi i Politikave për Klimën në Sistemet Financiare në BE dhe Shqipëri” – Përmbledhje	41
Qëllimi dhe Synimi	41
Pjesëmarrësit	42
Raporti i tryezës	43
Diskutimet e pjesëmarrësve	43
Sfidat, Rekomandimet dhe Zhvillimet e së ardhmes	56
Përfundime të dokumentit të politikave	59

Deliverable 1.5 Description

Deliverable 1.5 represents the fifth deliverable produced within the Jean Monnet Module “Promoting knowledge on EU policy in fiscal administration, climate, and energy topics – PRO-Facts”. This deliverable is the product of two roundtables:

The first Roundtable entitled “Integrating EU Policies and Strategies in Energy and Climate Agenda of Albania”, was developed on 29 June 2024, and addressed the interconnection of climate change mitigation policy with the energy sector under the EU agenda. The aim of this activity was to discuss pathways for future collaborations toward establishing the best national policies in accordance with EU strategies and the best practices in addressing climate risk and energy sector.

The second round table “Climate impact on Financial Markets in EU and Albania”, as developed on 26 June 2025 and engaged professionals from treasury, banking, fiscal entities, and financial regulation sectors, aiming at the discussion on the risk and opportunities that an economy faces under the threat of climate change. Of particular interest was the discussion of how the EU financial markets will react to these new challenges through the creation of new instruments and implementation of new path of financing. The effect of these challenges on the underdeveloped financial market of Albania was further discussed and recommendation in this regard were drawn.

This policy paper will analyse the integration of climate policy and EU agenda with the policy subsystems of energy in Albania and their impact on the economic development, in terms of political discourse and negotiation, policy goals and instruments, and implementation; as well as the factors at work that lead to climate policy integration. We will identify if there is agreement among policy actors on the need for a cross-sectorial policy approach. The outcomes of the round tables served as the main source of information for drafting policy recommendations. Moreover, the project team collected data through interviews, media and document analysis (official reports, declarations and laws, EU progress reports), qualitative interviews with experts and representatives of the Albania public administration, academia, NGOs, private sector and international cooperation organizations throughout the project implementation, and these resources further feed the development of the policy paper.

The policy paper was sent to relevant stakeholders, representatives of different institutions. The policy paper was prepared in English and Albanian, as per project proposal. It includes two parts, each describing the outcomes and results of each roundtable. It concludes with joint recommendations from both events. The Albanian version was distributed to relevant stakeholders while the English version complements the Albanian one, and will be shared upon request of institutions of interest.

English Version of policy paper

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Introduction to the policy paper

As Albania advances on its path toward European Union (EU) integration, aligning national policies with EU standards—particularly in the areas of climate action and energy—has become a strategic priority. This policy paper investigates the degree to which climate policy and the broader EU agenda are being integrated into:

- Albania's energy policy subsystems;
- Albania financial frameworks, including fiscal and monetary policies

The focus is on understanding how this integration affects the country's economic development, and how it is reflected in political discourse, policy formulation, and the implementation of instruments aimed at achieving climate, energy and sustainable finance objectives.

Policymakers today face the complex challenge of fostering sustainable economic growth while simultaneously adhering to the EU's environmental directives and climate goals. This requires more than sector-specific adjustments; it calls for a coordinated, cross-sectoral policy approach that harmonizes economic with climate commitments. This policy paper seeks to determine whether such an approach is emerging within the Albanian context and whether there is consensus among key policy actors on the need for integrated action across multiple governance levels and sectors.

To this end, the policy paper development have adopted a multi-approach methodology. Central to the analysis are the outcomes of a two roundtable discussions convened with stakeholders from government, civil society, academia, and the private sector. These forums served as a platform for exchanging views, identifying shared concerns, and highlighting areas of convergence and divergence among actors. The findings are further enriched by data collected through qualitative review of key documents within the energy, climate and sustainable finance field provided to us by experts and representatives of public institutions, non-governmental organizations, international cooperation agencies, and business leaders.

In addition, the research incorporates a comprehensive review of relevant media content, legislative and strategic documents, official reports, declarations, and EU progress assessments. This triangulation of sources ensures a robust understanding of both the formal and informal processes shaping climate and energy policy integration in Albania.

By mapping the interplay between national priorities and EU directives, this policy paper aims to provide actionable insights and targeted policy recommendations. These are intended to assist decision-makers in designing and implementing strategies that not only comply with EU standards but also advance Albania's long-term economic and environmental interests. Ultimately, the goal is to support the development of a more coherent, resilient, and forward-looking policy framework capable of meeting the dual imperatives of economic development and climate sustainability.

First Roundtable “Integrating EU Policies and Strategies in the Energy and Climate Agenda of Albania” - Summary

Aim and Purpose

In recent decades, renewable energy has become one of the main pillars of sustainable development, gaining significant attention both globally and within our region and country. The latest developments indicate a notable acceleration of investments in alternative sources such as solar, wind, and bioenergy, reflecting a clear need to move away from dependence on fossil fuels.

Under these observations, the first roundtable, organized on 29 June 2024 and titled “Integrating EU Policies and Strategies in the Energy and Climate Agenda of Albania” served as a foundational dialogue on the alignment of Albania’s national policies with the European Union’s climate and energy frameworks. This activity focused specifically on the interconnections between climate change mitigation efforts and the energy sector, emphasizing how these domains intersect within the context of EU directives and the European Green Deal.

The roundtable brought together a diverse group of stakeholders, including representatives from government institutions, regulatory bodies, energy producers, environmental organizations, academia, the private sector, and international development partners. These actors often operate with different—sometimes competing—priorities and interests. However, the roundtable provided an opportunity for open dialogue where participants articulated their perspectives, shared experiences, and explored areas of potential synergy and cooperation.

Some key discussions of the activity were:

- **Setting Objectives and Strategic Planning.** To enable a successful transition to green energy, it is essential to establish clear and measurable objectives within the energy sector. Aligning currently used renewable sources with the development of new capacities (solar, wind, biomass) requires well-coordinated efforts between national policies, market demands, and obligations related to European Union integration. Strategic planning must be sustainable and inclusive, taking into account the broader economic impact of this transformation.
- **Potential and Challenges in Developing Renewable Resources.** Our country possesses considerable natural potential for the exploitation of renewable sources such as solar energy, wind, and biomass. Supporting initiatives that promote the development of these resources can bring not only environmental benefits but also economic gains—creating new jobs and reducing energy dependence on imports. An important issue is also the integration of electricity markets at the regional level, a step that could bring greater stability and efficiency, but which faces challenges of infrastructural, technical, and legal nature.

Co-funded by the
European Union

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

- **The Role of Education and Innovation in the Energy Transition.** One of the key factors for the success of this transition is public education and the preparation of new generations. Changing mindsets regarding energy use—encouraging efficiency, the adoption of electric vehicles, and the installation of solar panels in households—is part of a cultural shift that requires time and commitment. This effort should be accompanied by the inclusion of renewable energy and sustainability topics in school and university curricula. Innovation in this field must be supported through well-coordinated and encouraging policies, helping create an ecosystem where green technological solutions can thrive and be implemented in practice.

Ultimately, the event functioned not only as a knowledge-sharing platform but also as a mechanism for consensus-building. It generated valuable insights and laid the groundwork for drafting coherent, inclusive, and forward-looking policy recommendations. These recommendations are intended to contribute to the formulation of national frameworks that reflect both EU best practices and Albania's specific socio-economic and environmental context, positioning the country to address climate challenges effectively while pursuing sustainable energy development.

Participants

The event aimed to reach relevant institutions such as public agencies dealing with energy issues, including the National Agency of Natural Resources, international institutions working in climate agenda, Civil Society organizations, and experts in the outlined fields.

- **Mirela Kamberi**, National Project Coordinator from UNDP presented Albania's path toward the international agenda in climate and energy.
- **Artan Leskoviku**, Head of Energy at the National Agency of Natural Resources, highlighted Albania's contributions to renewable energies within the EU and beyond. He discussed Albania's capacity to balance renewable energy development without negatively impacting other sectors such as agriculture and tourism.
- **Besim Islami**, a professor and a well-known expert in the field, CEO EECG Ltd at EECG – Energy Environmental Consulting Group, emphasized the development of the sector with consideration for other sectors, along with the potential of the Western Balkan countries as a unique market. He also discussed the cooperation of industry, business, public sector, and academia in developing research projects and collecting data.
- **Brikena Leka**, Professor at the University of Tirana and an expert in sustainable finance, also was present in the roundtable, sharing information on the interconnection between climate policy, public finance, and sustainable business management.

Additionally, students and alumni from the “**Master of Science in Risk Management**” program were present and engaged in discussions on further collaboration with relevant institutions in the

field. They had the chance to connect with organizations and institutions that could offer future career opportunities.

Finally professors from the Faculty of Economics, University of Tirana, also shared their experience in the education field, highlighting the integration of these important topics in University program studies.

Round Table report

The discussions and outcomes of the roundtable are summarized below under three main themes:

- The root of the problem
- The landscape of the energy sector: Renewable energy / Energy efficiency
- Challenges, recommendations, and future developments

The root of the problem

Human activities, primarily through greenhouse gas emissions, have undoubtedly caused global warming, with the global surface temperature reaching 1.1°C above 1850–1900 levels during the period 2011–2020. Global greenhouse gas emissions have continued to rise, with unequal historical and ongoing contributions stemming from unsustainable energy use, land use and land-use change, lifestyles, and consumption and production patterns across regions, between and within countries, and among individuals.

Climate change poses a threat to human well-being and planetary health. There is a rapidly closing window of opportunity to secure a sustainable future for all. Climate-resilient development integrates adaptation and mitigation to advance sustainable development for everyone and is enabled by enhanced international cooperation, including improved access to appropriate financial resources—especially for vulnerable regions, sectors, and groups—as well as inclusive governance and coordinated policies. The choices and actions taken during this decade will have impacts now and for thousands of years. The energy sector plays a vital role in these global developments.

The European Union carries significant weight in shaping global climate and energy policies. Meanwhile, other countries have had more unstable positions, often influenced by changes in political administrations, occasionally retreating from stronger stances taken in the past. However, it is essential that the voices of major powers such as Russia, China, the USA, Brazil, and India are heard, as they play a key role in shaping global policies and are also among the main contributors to greenhouse gas emissions and, consequently, to the phenomenon of global warming.

Overview of the Energy Sector: Renewable Energy / Energy Efficiency

Renewable energy sources—such as hydro, geothermal, wind, and solar—are available in every country, and their potential has not yet been fully tapped. Currently, almost 30% of global electricity comes from renewable sources. By 2050, this figure needs to reach 90%. Since 2010,

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

the world has witnessed a significant shift in the competitiveness of renewable energy options: solar and wind power have experienced the fastest cost reductions, with new project costs dropping by 88% and 68% respectively between 2010 and 2021, largely thanks to continuous technological improvements. It is estimated that each dollar invested in renewable sources creates three times more jobs than fossil fuel industries.

In the field of renewable energy and energy efficiency, the European Union contributes approximately 13.76% of global renewable sources. Larger countries contribute between 19% and 22%, while examples like Norway and Sweden reach much higher percentages—85% and 66%, respectively.

In Albania, the energy and transport sector is the highest contributor to the national greenhouse gas emissions (GHG) balance, accounting for about 44–46% annually. In this context, and in alignment with the Paris Agreement on Climate Change, Albania has adopted a new Nationally Determined Contribution (enhanced NDC), aiming for a 20.9% GHG reduction by 2030 compared to the baseline scenario. At the core of this goal are measures to increase the penetration of renewable energy and improve energy efficiency, with specific targets as follows:

- A target of 54.4% renewable energy in gross final energy consumption, according to the National Energy and Climate Plan (NECP), fully aligned with the 2030 target set by the Energy Community. This translates into sectoral targets for electricity (178.1%), transport (34.6%), and heating and cooling (16.6%).
- Albania has made progress in implementing the Energy Performance of Buildings Directive, but more needs to be done in energy efficiency, particularly in the context of the energy crisis.

Albania has already achieved a 44% share of renewable energy and aims to increase this to 54% by 2030. To reach these targets, it is essential to efficiently harness renewable energy sources and increase investments—particularly in solar photovoltaic energy. Currently, 207 megawatts of photovoltaic park capacity are installed, with an additional 263 megawatts under development. Household-level solar installations have also seen a notable boost.

Increasing the share of public transport for passengers and goods (by road, rail, and waterways) is another goal in energy policy. By 2030, 30% of road transport over 300 km should shift to other transport modes, such as rail. By 2050, the target is 50%.

In the field of improving building energy performance, taking into account the country's climatic and local conditions, indoor comfort, and cost efficiency, the annual renovation of 2% of the heated/cooled floor area of public buildings (used or managed by public authorities or offering public services) aims to meet the minimum energy performance requirements.

Challenges, Recommendations, and Way Forward

The main challenges identified in the roundtable on reducing greenhouse gas emissions:

- The need for a long-term global framework to slow the growth of global emissions and ensure a declining trajectory after 2030, aiming toward "net zero emissions" by 2050.
- Coal use in the electricity sector must be reduced to nearly zero by 2050, while renewable sources should contribute 70–85% of the electricity mix.
- Bioenergy must increase 6 to 14 times by 2050 compared to 2010 levels.

However, significant dilemmas need to be addressed. One of them is whether agricultural land should be preserved or used for energy projects, such as photovoltaic or wind energy installations. Additionally, there are issues related to small hydropower plants and challenges associated with wind energy, where variability and lack of storage capacity create difficulties in the electrical system. The major question remains: How can the need for land be balanced with investments in energy sources?

In terms of infrastructure and strategic planning, all electricity is currently produced from renewable sources. However, sectoral development plans were unclear when the energy strategy was drafted. A good example to follow is the energy community in Vienna, as well as initiatives for creating a common energy market for the Western Balkan countries.

There is significant momentum in energizing energy communities, including discussions on nuclear energy. Although nuclear presents opportunities, it also comes with considerable risks. In most countries, energy production communities are powerful players in the market.

At the national level, there is a strong need to improve data collection in the energy sector and to enhance INSTAT's statistics, including:

- Building national capacity to report information on estimated emission reductions for mitigation actions in the energy sector.
- Strengthening institutional capacities to report on received financial support, focusing on using this information as a key performance indicator to track NDC progress and analyze the necessary support for NDC implementation.
- Improving institutional capacity to develop a new system for data management, including data collection, exchange, analysis, and archiving—serving as a model for the digital transformation of government in line with relevant EU policies.

Nonetheless, operational and institutional challenges remain significant. Experts estimate that up to 1 billion euros in savings could be achieved if resources are properly integrated. However, the lack of human resources and the difficulty in collecting accurate data pose serious obstacles.

Municipalities often do not understand the need for accurate data, which negatively affects

planning. Market integration and the use of smart systems require more preparation on the country's part.

In conclusion, there is great potential for the sustainable development of the energy sector, but this requires improvements in the institutional framework, better strategic planning, and increased public awareness.

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Second Roundtable “Impact of Climate Policies on Financial Systems in EU and Albania” - Summary

Aim and Purpose

On 26 June 2025, the second interinstitutional and cross-sectoral roundtable entitled “Impact of Climate Policies on Financial Systems in EU and Albania” was successfully organized to explore the complex relationship between climate and sustainability policies and the financial system in Albania, within the broader context of European Union integration. The event served as a dynamic platform for dialogue, bringing together a wide range of participants, including representatives from the central bank, commercial banks, financial regulatory authorities, ministries, public agencies, international development partners, and academic and research institutions.

The primary objective of the roundtable was to stimulate informed, in-depth discussions among key stakeholders regarding the economic and financial implications of climate change, particularly in relation to fiscal and monetary policy, investment strategies, and risk management. With climate action becoming an increasingly central component of EU integration and economic governance, the roundtable provided a timely opportunity for Albanian institutions to reflect on how to adapt and respond to emerging regulatory, financial, and environmental challenges.

Throughout the event, participants engaged in expert-led panels and interactive discussions that addressed several core topics. These included the impact of climate policies on financial markets and capital flows, the evolving EU regulatory framework for sustainable finance, opportunities and barriers to green financing, and the importance of climate risk assessment and disclosure. The roundtable also highlighted the need for improved interinstitutional cooperation, capacity building, and policy coordination to align Albania’s financial system with EU standards and climate objectives.

Notably, the event underscored the urgency of developing coherent and forward-looking sustainable finance strategies that can contribute to long-term economic resilience. Discussions emphasized the need for the financial sector to play a proactive role in mobilizing investments for green infrastructure, low-carbon technologies, and climate adaptation projects, in line with the EU’s Green Deal and taxonomy regulations.

At the conclusion of the roundtable, a set of **concrete policy recommendations** was presented, aimed at supporting the development of a sustainable finance framework in Albania. These recommendations addressed legislative alignment, institutional coordination mechanisms, public-private partnerships, and the integration of climate risk into financial supervision and planning. The outcomes of the roundtable are expected to serve as valuable input for policymakers, regulatory institutions, and financial actors as they work toward building a

Co-funded by the
European Union

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

climate-resilient and sustainability-oriented financial system, consistent with EU integration goals.

Participants

Participants in the roundtable represented a wide range of institutions and areas of expertise. Among them:

- **Etleva Bajrami**, Vice Dean for Academic Affairs, Student Activities, and Communication at the Faculty of Economics, University of Tirana, offered an academic perspective and emphasized the importance of student involvement in sustainability policies.
- **Esida Bujupi**, Country Economist for Albania at the World Bank, shared insights on the economic impact of climate change and the need for sustainable financing.
- **Egis Zaimaj**, Advisor to the Prime Minister's Cabinet, offered an institutional approach to national policies and European integration.
- **Margerita Topalli**, Senior Economist in the Research Department of the Bank of Albania, provided analysis on the impact of climate policies on financial stability.
- **Alma Lulja**, Deputy Regional Coordinator of a project at EBRD, highlighted the role of international institutions in promoting green finance.
- **Mirela Kamberi**, UNDP Climate Change Expert, emphasized the need for long-term policies to address climate risks.
- **Anisa Kume**, Climate Fiscal Risk Expert and lecturer at the Faculty of Economics, provided an academic perspective on the fiscal impacts of climate change and the assessment of fiscal risks arising from climate change and natural disasters.
- **Xhoana Hudhra**, Sector Manager at the Ministry of Economy, Culture, and Innovation, presented policies that promote entrepreneurship and sustainability.
- **Admira Mlika**, Director of Corporate and SME Banking at the National Commercial Bank (BKT), emphasized the challenges and opportunities that the private sector faces in addressing the climate crisis.
- **Dorian Pashaj**, Head of the Sustainable Development Department at ProCredit Bank Albania, shared the institution's experience in implementing sustainability criteria in lending practices.
- **Rozeta Bejko** and **Daniela Ndrejaj**, representatives of the Albanian Financial Supervisory Authority (AMF), offered regulatory and supervisory perspectives on sustainable finance.

From the Faculty of Economics, University of Tirana, several researchers and lecturers also participated: **Elona Pojani**, **Perseta Grabova**, **Matilda Tola**, **Klejda Gabeshi**, and **Mariel Frroku**, who shared their expertise in economics, finance, and climate policy. The roundtable also included the participation of students from the Faculty of Economics, with the aim of encouraging the engagement of the younger generation in debates on climate challenges and sustainable development.

Round Table Report

The following section presents the individual discussions and contributions of each participant in the roundtable. Afterwards, a recommendations section summarizes the key outcomes of the roundtable.

Participants discussions

Ms. Margarita Topalli

During the first session, the representative of the Bank of Albania highlighted that climate risks are now considered financial risks and are gradually being integrated into the institution's strategic approaches. In this context, the representative emphasized:

- A long-term approach to climate risks is essential. Although this remains a relatively new topic for a central bank, efforts have been made to develop a comprehensive strategy, aligned with the experience of international networks such as the Network for Greening the Financial System (NGFS) and European Union practices.
- In cooperation with the IFC and the World Bank, the Bank of Albania has developed a questionnaire for the banking sector to measure awareness of climate risks and the transition toward sustainability.
- The transposition of the EU Sustainable Finance Directive is currently underway; however, a national taxonomy is still lacking, which complicates the harmonization of approaches between institutions and the private sector.
- Preliminary assessments have been conducted on banks' exposure to climate risks, and a guideline has been drafted for the banking sector, encouraging financial institutions to report on their exposures through scenarios and stress-testing.
- A joint study with the World Bank has analyzed transition risks, including the impact of introducing a carbon tax on GDP and on the quality of bank loan portfolios (non-performing loans).
- One of the main challenges is the lack of structured data; therefore, the creation of a "green dashboard" has been proposed to collect and visualize information in a sustainable manner.

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

- In January 2025, the signing of an agreement with the European Investment Bank (EIB) is planned, which will mark the beginning of work on the development of a national Albanian taxonomy. The process will start with pilot sectors and be overseen by an inter-institutional technical committee.

Future objectives include:

- Preparing Phase II of the Climate Risk Strategy by 2025;
- Focusing this phase on the quantification of physical risks, further advancing the use of fiscal risk stress-testing;
- Expanding the analysis to include not only climate change but also other impactful sectors, such as the blue economy (marine economy).

These developments reflect a clear institutional commitment to integrating climate risks into financial stability frameworks and contributing to the transition toward a sustainable and climate-resilient economy.

Ms. Egis Zaimaj

In her remarks, she highlighted several key issues related to the perception and practical challenges of the green transition in Albania. She emphasized that, based on data collected from meetings with businesses and primary analyses:

- The level of information and awareness in the private sector remains low — the transition toward sustainability is mostly perceived as a threat and an added cost rather than an opportunity for economic development.
- At this early stage, the biggest challenge is the lack of technical and human capacities — investment is needed in human capital and expertise for measuring and analyzing climate risks.
- She stressed that the most cost-effective approach is mitigation (preventing damage through proactive measures), rather than adaptation after climate-related events have occurred.

On Green Budgeting and Fiscal Policies, Ms. Zaimaj noted that green budgeting has begun to receive serious attention, although:

- Until 2010, it was still a new and emerging practice in the EU, characterized by significant heterogeneity among countries.
- By 2023, positive steps have been taken to integrate climate objectives into budgeting processes through a strategy that includes measures, goals, and the alignment of fiscal policies with environmental objectives.

- Two main tools being used are subsidies and the promotion of sustainable investments, especially in the energy and transport sectors.

She mentioned several concrete examples of ongoing policies and projects:

- The National Energy and Climate Plan 2030, which focuses on energy, transport, and gradually also tourism.
- Electrification of public transport in Tirana, supported by the EU, KfW, and the World Bank — including infrastructure for electric taxis, with over 60% of the taxi fleet now electric.
- Diversification of electricity sources from a 100% hydropower model to a more balanced mix including solar and wind energy, in response to climate-related uncertainty.

She also recognized the value of supportive policies for consumers:

- Subsidies of up to 70% (moving toward 100%) for the installation of solar panels, as a direct mechanism to promote the use of sustainable energy sources at both household and business levels.

Ms. Zaimaj emphasized that a successful transition requires behavioral change and increased awareness, both from businesses and consumers — not just to understand the costs, but especially to recognize the benefits that come from investments in green technologies and practices.

In conclusion, she underlined that public policies are evolving in the right direction, but active engagement and information-sharing with the private sector remain critical to accelerating the transition and shifting the perception from “cost” to long-term opportunity.

Ms. Esida Bujupi

The representative of the World Bank emphasized the institution’s key role in supporting the Albanian economy and financial system in addressing risks related to climate change. She structured the World Bank’s contribution into three main areas:

The Country Climate and Development Report (CCDR) (2024) – published for the first time this year and planned to become part of the Bank’s regular publications. The Country Climate and Development Report (CCDR) for Albania--WB flagship climate analytics product. The CCDR is designed to inform strategic choices, identify climate risks that could undermine development gains, and propose pathways for climate-resilient, inclusive, and sustainable growth. The report emphasizes the need for strategic investments in climate adaptation to mitigate these impacts and

stabilize fiscal balances. The CCDR for Albania underscores the vital role of the financial sector in addressing climate vulnerability and advancing sustainable development.

It calls for integrating climate considerations into Albania's predominantly traditional banking system by:

- strengthening risk management and enabling green finance.
- enhancing institutional capacity, policy frameworks, and investment tool
- supporting the country's climate goals and build long-term resilience.

The Green Finance Diagnostics for Albania (2022). The Green Finance Diagnostics for Albania assesses the readiness of Albania's financial sector to respond to climate-related risks and scale green investment.

1. Physical Climate Risks:
 - Over 30% of bank lending is concentrated in climate-sensitive sectors such as agriculture, energy, and construction.
 - Agriculture makes up ~20% of GDP and employs over 36% of the workforce, but receives only ~1.59% of bank credit => low direct exposure to farmers. However, banks face significant indirect exposure to agriculture due to: Agriculture's large macroeconomic role (incomes, employment, food supply).
 - Insurance coverage is limited: only 5% of policies cover floods, and just 0.2% cover landslides. About 25% of non-life insurance portfolios are exposed to natural catastrophes, mainly through property and motor vehicle insurance.
 - 74% of lending is concentrated in Tirana, amplifying localized risks.
2. Transition Risks:
 - Banks are exposed to carbon-intensive and EU trade-dependent sectors (about 35% of them: construction manufacturing etc)
 - New EU climate policies (e.g., CBAM) could hurt exporters, raising credit risk for affected borrowers.
 - Sudden shifts in regulation or tech (e.g., carbon pricing, clean energy adoption) could undermine client profitability and loan performance.
3. Institutional Gaps:
 - Until recently, there was no climate stress testing capacity at the Bank of Albania or AFSA - TA provided
 - Limited ESG disclosure requirements.
 - There is a lack of systems to track companies' emissions or map where financial risks from climate change are concentrated

Support for Green Fiscal Policies. The World Bank has provided technical assistance to the Bank of Albania regarding stress-testing and the preparation of the second phase of its Climate

Strategy. It has supported the increase of the carbon tax as a fiscal policy for the climate transition through budgetary assistance. An analysis has been conducted on the impact of this tax on the national economy, the increase in public revenues, and its effects on the most vulnerable groups in society.

Green Budgeting and Climate Fiscal Performance. The World Bank has assisted Albanian institutions in introducing climate performance indicators into the national budget. It is anticipated that the country will transition to a fully implemented green budgeting system within five years, with initial phases already underway.

Disaster Risk Financing (DRF). The need to quantify the economic impact of disasters and to establish fiscal contingencies within the budget to respond to crises has been emphasized. The World Bank is assisting the Ministry of Finance in assessing fiscal exposure to natural disasters, designing contingency budgeting, and exploring risk pooling and insurance instruments. It is also supporting the integration of DRF into budget tagging and fiscal risk statements to enhance ex-ante financial preparedness. To achieve this, the following are required: Clear legislation; Dedicated institutional capacities; Integration of financial forecasting models for natural disasters.

Financial Support and Technical Assistance. The World Bank is actively supporting Albania's financial and fiscal readiness through several ongoing initiatives:

- BoA Climate Roadmap (2023-2025): Developed jointly with the Bank of Albania guide the integration of climate risks into supervision.
- Public Finance Review (2024): Analyzes climate-related public spending, environmental taxation, and steps toward climate budgeting.
- Development Policy Lending (DPL): Supports reforms related to carbon taxation, climate budget tagging, and non-financial disclosures by SOES.
- Technical Assistance: Ongoing support to the Ministry of Finance and Economy (MoFE) on fiscal risk management, disaster risk tagging, and climate-related fiscal reporting.

Finally, the World Bank representative called for:

- The creation of a coordinated approach to climate risks;
- The expansion of international support for Albania through funding and technical assistance;
- The development of a sustainable green finance strategy, with the involvement of all stakeholders – government, private sector, and financial institutions.

Ms. Anisa Kume

As part of her expertise in fiscal sustainability, Ms. Kume presented a series of insights to the panel. The climate agenda has begun to be reflected in Albania's fiscal and institutional

strategies, particularly following the 2019 earthquake and recurring floods. Through the 2023–2030 Medium-Term Public Finance Strategy, climate budgeting has been included for the first time as an institutional objective. This includes the development of a methodology for climate-sensitive budgeting and its piloting in several budgetary institutions.

Furthermore, cooperation with international partners such as UNDP, GIZ, and the Green Climate Fund has led to the implementation of projects like AlbAdapt and RESEAL II, which aim to raise awareness and build capacity to address climate effects at the local level. This direction clearly indicates that public finance and fiscal planning are increasingly incorporating the climate dimension.

Ms. Kume organized her discussion around several key aspects:

1. Overview

Albania is among the most exposed countries in Southeastern Europe to natural hazards—floods, wildfires, and earthquakes—that are occurring with increasing frequency and intensity. In 2024 alone, the country experienced 168 wildfires affecting over 46,000 hectares, significantly raising the risk of flooding and erosion. At the same time, seismic activity is ongoing, while floods remain an annual occurrence. These phenomena, beyond their human and environmental toll, place direct pressure on the state budget—from emergency spending to reconstruction, subsidies, and fiscal losses at the local level.

2. Real Cost and Financial Gap

According to the World Bank, the expected annual losses from natural disasters in Albania amount to approximately 140 million USD. As per the FRS 2024, there is still no dedicated fund, no state insurance scheme, and the use of risk-sharing instruments remains minimal. Financing occurs on an ad hoc basis, through budget revisions or direct support to exposed sectors such as energy and agriculture.

3. Steps Taken: Institutional and Budgetary Inclusion

Significant progress has been made:

- In 2023, the publication of the Fiscal Risk Statement (FRS) began, and the 2024 version includes, for the first time, a dedicated chapter on natural disasters.
- The National Disaster Loss Database has been established, serving as a reference for fiscal analysis and decision-making.
- The 2023–2030 Public Finance Strategy includes two key measures:
 - Climate budgeting, which is being piloted in several sectors;

- The creation of a Fiscal Council, as an independent institution to analyze fiscal sustainability, including climate risks (planned for 2026).

4. The Earthquake Insurance Law – A Step Towards Risk Sharing

Following the recommendations of the World Bank (CEM 2021), a draft law was prepared for mandatory earthquake insurance for homes, which was published for consultation in 2023. The draft foresees a symbolic premium and the creation of a National Earthquake Fund. During 2024, an alternative version with tax incentives was discussed, where citizens who insure their homes would benefit from income tax deductions. However, neither version has been approved yet. This process demonstrates an effort to move towards an ex-ante approach, aiming to share the financial burden and increase social and fiscal resilience.

5. Remaining Challenges

The challenges are well known:

- A predominantly ex-post approach, with heavy reliance on reserve funds;
- Lack of sovereign insurance instruments, catastrophe bonds, or dedicated funds;
- Limited local capacities for damage assessment and reporting;
- Lack of functional linkage between the budget and climate policy.

6. International Support and New Initiatives

Within the cooperation framework with UNDP, the RESEAL II project is being implemented. After the pilot phase in Fier County, it will expand to Shkodër County and its 5 municipalities. The goal is to develop a local regulatory framework for risk management and strengthen operational capacities for local-level response.

Also, in December 2024, the agreement for the AlbAdapt program was signed—a 6-year grant of 4 million euros from the Green Climate Fund, co-financed by the Albanian government with 2.5 million euros. This program will enable the National Early Warning System for multiple risks, offering a new approach to preventive actions based on forecasting.

Mr. Dorian Pashaj

On behalf of ProCredit Bank, Mr. Pashaj shared the bank's experience regarding the integration of climate risk and sustainable financing. He emphasized that:

- The assessment of climate risk is already an integral component of the credit risk analysis applied across the bank's entire loan portfolio.
- The bank's focus is not only on risks but also on the opportunities brought by the energy transition, in line with the EU's goals for a net-zero emissions economy.

Investments and the Green Portfolio

ProCredit has followed a sustainable approach since 2012, when it implemented a Social and Environmental Management System based on three main pillars:

1. Reducing the bank's own ecological footprint;
2. Assessing the climate impact of client investments;
3. Developing green financing products.

To date:

- 20% of the bank's credit portfolio is classified as "green," according to criteria set by the EBRD.
- Funded investments include: solar panels, electric vehicles, energy efficiency systems, air quality preservation, and water consumption reduction.

International Commitments

- ProCredit is part of the Net Zero Banking Alliance and has set measurable short- and long-term targets, not only for its own operations (Scope 1 and 2) but also for its client portfolio (Scope 3).
- The bank has also joined initiatives such as the Sustainable Banking and Development Initiative (SBDI) and Finance Leadership on Plastics, aiming to reduce plastic use and promote sustainable practices in the financial sector.

Partnerships and Business Support

- Mr. Pashaj emphasized that this long-term commitment is also enabled through support from shareholders like the EBRD, providing not only expertise but also dedicated grants for businesses targeting sustainable investments.
- Discussion tables are essential to raise awareness within both the banking sector and the business and consumer sectors, helping to transform climate challenges into concrete investment opportunities.

In conclusion, he underlined the importance of a proactive approach from the banking sector to support the transformation of the Albanian economy toward sustainability and climate neutrality.

Ms. Admir Mlika- BKT

Ms. Mlika, representative of the National Commercial Bank (BKT), shared the institution's perspective regarding the challenges and opportunities brought by integrating the climate component into the Albanian banking system. She pointed out that:

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

- The financial and banking system is exposed to climate risks, which requires an integrated approach beyond clients' repayment capacity.
- Lending in Albania accounts for about 33% of total deposits, indicating a still low level of financial intermediation and a great potential for development if accompanied by sustainable and fair risk mechanisms.

Awareness and Favorable Products

- BKT is striving to raise business awareness about sustainable investments, emphasizing the importance of long-term profitability and the benefits they bring—not only environmentally but also financially.
- The bank has developed special credit products with favorable terms and interest rates for investments related to renewable energy and agriculture—strategic sectors for the country's economy and the green agenda.

Insurance Challenges and Risk Assessment

- One of the main challenges identified is the lack of coverage of collaterals with mandatory insurance.
 - Insured collaterals proved less problematic in cases of disasters.
 - Voluntary insurance has not functioned sufficiently to protect the assets of individuals and businesses—due to a low level of awareness.
- BKT conducted an assessment of its portfolio exposure, which showed that the construction sector is among the most exposed to climate risks—however, this exposure is currently assessed at moderate levels.

Recommendations and the Way Forward

- BKT considers it essential to work more on raising awareness rather than demanding an immediate increase in credit levels.
- Despite progress in business products, credit products for individuals targeting sustainable behavior or environmental investments still have much room for development.

In conclusion, Ms. Mlika emphasized that banks need to look beyond classic risk analysis and include climate risk as a key component in client assessment, while also educating clients about the benefits of green financing.

Z. Mariel Frroku

Mr. Frroku, a fiscal expert, highlighted the dimension of financing climate policies within the context of public finance management, offering a realistic analysis of the challenges and current progress in this area.

- He emphasized that managing public finances in support of climate goals is a process that has already begun, which is a positive achievement in itself, despite the slow pace.
- The implementation of climate policies is often delayed, not due to a lack of will, but because of practical factors that remain priorities for public institutions (such as budgetary pressure, social and administrative emergencies).
- Currently, it is difficult for public institutions to prioritize financing climate measures, as there is a lack of institutional pressure and internal awareness.

Mr. Frroku evaluated some existing successful policies, such as the “green taxi” initiative and subsidies for solar panels. However, he stressed that these are isolated interventions that need to be diversified and include more sectors and beneficiaries. There is a need to move to a second phase with larger and more substantial interventions that can produce sustainable economic and social impact.

In discussing the financing of green policies, Mr. Frroku pointed out that current resources are limited, especially due to the absence of dedicated funds or financial instruments for climate risks. He emphasized the need for clear identification of internal and external financing sources; more effective use of EU funds and international institutions; and integration of climate objectives into budget planning and public expenditure management.

In conclusion, Mr. Frroku underlined that institutional and citizen awareness remains a weak link that must be strengthened to advance the sustainable finance agenda in Albania. He suggested that future policies should be structured with clarity, inclusiveness, and sustainable financial support; otherwise, progress will remain sporadic and dependent on political momentum.

.

Ms. Alma Lulja

The representative of the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) shared the perspective on the challenges and opportunities related to financing renewable energy and energy efficiency products through the GEFF – Green Economy Financing Facility platform.

Main Challenges

- One of the biggest difficulties is the lack of clarity in defining the criteria for what is considered a “green” product. The absence of a national framework or clear guidelines makes it harder to identify and classify renewable products.

- On the other hand, individuals and citizens often do not know where to find these products, how to verify them, or what financing sources are available for them.

The Solution Offered through the GEF Platform

- GEF (Green Economy Financing Facility) is a platform supported by the EBRD that offers a structured network for financing and benefiting from green technologies for individuals.
- To date, over 3,000 “green” products have been registered on this platform, offered by certified Albanian traders.
- GEF has agreements with three partner banks in Albania – ProCredit Bank, Intesa Sanpaolo Bank, and Union Bank – which:
 - Offer green loans for individuals;
 - Include a grant component provided by the program’s donors;
 - After completing the investment, individuals apply online for the grant, which usually covers 20% of the investment amount.
- Registration of traders on the platform is free, aiming to increase transparency, visibility, and competition in the sustainable products market.

Ms. Alma emphasized that GEF provides a practical, transparent, and structured model to help citizens invest sustainably, while also assisting the market in developing quality and verified products. However, she stressed that consumer education and promotion of the platform are essential to turn this tool into a real instrument for the green transition in Albania.

Ms. Xhoana Hudhra

Ms. Xhoana Hudhra, representative of MEKI and national coordinator for OECD reports in Albania, shared the institutional and systemic efforts undertaken towards environmental policies and green financing, as well as Albania’s role in international monitoring processes.

Performance in International Reports – OECD

Ms. Hudhra emphasized that Albania has made significant progress in OECD assessments, thanks to policies focused on sustainability and the green agenda:

1. First Report – OECD Competitiveness Outlook 2024:

- Albania has improved its score in the environmental policies dimension;
- The implemented policies are producing measurable results at the international level.

2. *Second Report – on Micro, Small, and Medium Enterprises (MSMEs):*

- Preparation for the 2025 assessment, with publication in 2026, has begun;
- A key dimension of the report will be access to green finance and MSMEs' inclusion in the climate transition.

3. *Third Report – OECD Scoreboard for Convergence (2023):*

- Assesses all Western Balkan countries' policies in relation to convergence with the EU;
- Albania ranks first regarding the development of green policies, reflecting ongoing efforts in this direction.

Awareness and Business Participation

- Ms. Hudhra highlighted that despite existing and structured policies, economic actors' awareness remains low.
- If businesses are not informed and involved, campaigns and policies do not achieve the desired impact.

Benefiting from EU Funds

- Albania is currently at a very favorable moment to access significant funds before becoming a full member of the EU.
- The Single Market Programme, which focuses on competitiveness and the inclusion of a green component, is one of the most promising programs.

Practical Support for Businesses

- MEKI, with support from GIZ, has completed the development of a detailed guide for all stakeholders, especially businesses, to help them understand how to apply to EU green financing programs.
- This guide has been published on MEKI's official website and will be accompanied by a major informational session, followed by technical workshops, which will assist applicants practically and directly in preparing proposals.

Ms. Daniela Ndrejaj

Ms. Daniela Ndrejaj, on behalf of the Financial Supervisory Authority (AMF), shared the progress and challenges the institution has encountered in promoting and integrating climate aspects into the non-banking financial markets in Albania.

She also emphasized the importance that AMF places on building market capacities to understand and apply sustainable financing mechanisms. The Financial Supervisory Authority (AMF) has been active in promoting and integrating climate aspects in the financial sector, in line with the priorities of the AMF Strategy 2023–2027. Special focus has been given to creating a framework that supports sustainable investments and encourages the issuance of environmentally friendly financial instruments, including green bonds.

AMF has undertaken a series of concrete initiatives, such as:

- Organizing conferences dedicated to green finance, in cooperation with SEK and the World Bank;
- Promoting international standards, such as the EU Green Bond Standard, as a step towards creating a harmonized framework for sustainable financing;
- Encouraging the issuance of green bonds in the domestic market, as part of the strategic objectives for the period 2023–2027;
- Raising awareness in financial markets, the insurance industry, and pension funds about climate risks and the importance of incorporating ESG criteria (Environmental, Social, and Governance);
- Integrating climate bonds and sustainability aspects into regulatory and supervisory policies.

Her intervention highlighted that the development of the green capital market in Albania is at an early stage, but important steps are being taken to build a reliable, measurable infrastructure aligned with EU practices and global climate initiatives.

Ms. Mirela Kamberi

Ms. Mirela Kamberi shared UNDP's extensive experience in supporting Albania in the preparation and implementation of climate policies and national reporting. She recalled that as early as 1993–1996, the first document related to climate change was prepared, in line with Albania's international commitments following the ratification of the UN Framework Convention on Climate Change in 1992.

Key points of her intervention:

- Albania has periodically prepared greenhouse gas (GHG) emission inventories every 4–5 years, continuously improving the quality of data and analysis.
- The most vulnerable sectors and emission reduction potential have been identified to develop adaptation plans and implement national emission reduction targets across key economic sectors.

- The most important document in this regard is the Updated Nationally Determined Contribution (NDC), revised in 2021 with the assistance of UNDP and FAO. The National Implementation Plan has been quantified with support from the World Bank and includes clear 2030 targets, aligned with the National Climate and Energy Plan.

Challenges, Recommendations and way forward

At the conclusion of the roundtable discussion, participants identified the following current challenges:

- Lack of inter-institutional cooperation – Although an inter-institutional committee exists, led by the Ministry of Environment and Infrastructure, there is a lack of coordination and momentum in meetings and in the follow-up of the national plan.
- Weak monitoring of objectives – Albania has well-structured plans but lacks a functional mechanism to measure real progress. Questions such as "Where are we? Have we met the target? Why not?" often remain unanswered.
- Problematic sectors include energy efficiency, forestry, agriculture, livestock, and waste management. The lack of coordination between ministries and various projects makes it difficult to track results.
- Institutional capacities – Frequent staff turnover and lack of expertise hinder the effective functioning of technical structures for implementing government decisions and reporting plans.
- It was emphasized that universities, such as the University of Tirana, should be more actively involved in technical work and become part of the secretariat that supports the implementation and monitoring of climate policies.

Some of the conclusions from the roundtable include:

- For a successful climate and economic transition, it is necessary not only to have clear policies but also to ensure active engagement of businesses, public awareness, and sustained inter-institutional coordination, so that Albania can continue to lead the region in green development.
- The importance of insurance against natural disasters was highlighted as a key tool for the country's financial and fiscal stability in the face of increasing climate risks.

- Regional statistics are discouraging: only 12% of households in the Western Balkans have disaster insurance coverage.
- In Albania, the situation is extremely uneven, with very low coverage rates in most cities (only 1–1.5%), while in Tirana, the penetration rate exceeds 63%.
- This disparity cannot be attributed to a single factor; financial literacy, economic level, lack of information, and distrust in insurance products are among the key influencing factors.
- The market size is limited, so action must be taken on both sides:
 - Insurance providers, to develop more reliable and accessible products;
 - Consumers, to understand and value these products as essential protection rather than unnecessary costs.

Some of the roundtable recommendations include:

- The renewal of national objectives must be based on real assessments of what has been achieved.
- Ministries and donors must coordinate their efforts to produce a measurable and harmonized outcome.
- Clarity is needed on the focal point within each institution and who is responsible for data reporting.
- Key Recommendation: Financial Education. “Albania must invest in consumer financial education.” Without greater awareness of the importance of insurance, all efforts to build a sustainable and inclusive financial system will stall due to a lack of public interest.
- If Albania wants to build a sustainable climate risk management system, increasing insurance penetration through consumer education and incentivizing fiscal policies is a necessity, not an option.
- To meet objectives and avoid scattered efforts, inter-institutional cooperation and long-term capacity building are essential.

To strengthen Albania’s financial sector for climate resilience, the following are recommended:

- Develop a national supervisory strategy (BoA, AFSA);

- Build internal systems for climate risk monitoring and scenario analysis;
- Introduce guidelines on risk disclosure and management;
- Join the Coalition of Finance Ministers for Climate Action (Ministry of Finance and Economy);
- Launch a Green Finance Roadmap with cross-agency coordination;
- Develop an Albanian green taxonomy aligned with the EU;
- Create legal frameworks for green and sustainability-linked bonds;
- Expand access to green credit, particularly for agriculture and SMEs;
- Close the insurance protection gap through regulatory and public-private mechanisms;
- Invest in data systems for geospatial risk mapping and emissions-linked reporting.

To sustainably address climate and natural risks, the following are recommended:

- Establish a National Disaster Risk Management Fund;
- Utilize insurance and risk-sharing instruments, such as catastrophe bonds and climate risk facilities;
- Expand climate risk modeling in fiscal analysis and budgeting strategies;
- Strengthen the future Fiscal Council as an independent evaluation mechanism;
- Increase transparency through the FRS (Financial Reporting System) and digital platforms.

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Conclusions to the policy paper

The discussions and recommendations from the roundtable highlighted a clear picture of the systemic challenges, but also the significant potential that Albania has to advance toward a successful climate and energy transition. While long-term objectives—such as achieving climate neutrality by 2050—require continuous and multi-level efforts, the current challenges are closely linked to gaps in coordination, institutional capacities, data collection and usage, as well as public and economic stakeholder awareness.

Key Challenges

- Lack of a long-term integrated framework for emissions reduction and climate risk management.
- Weak inter-institutional cooperation and absence of a functional mechanism for monitoring climate objectives.
- Limited human and technical capacities for the collection, analysis, and reporting of climate and energy data.
- Fragmented approach to the development of the climate risk insurance market, with significant regional disparities.
- Lack of financial education and low insurance culture among the population.
- Strategic uncertainty in the development of energy resources and land use in relation to energy projects.

Key Recommendations

1. Develop an integrated climate and energy policy framework with clear, measurable objectives aligned with international and EU commitments.
2. Strengthen institutional capacities through sustainable training programs, involvement of universities, and establishment of stable technical teams.
3. Develop a national supervisory strategy for climate risks, including:
 - o Advanced systems for risk monitoring and analysis;
 - o Guidelines for climate risk reporting by financial institutions;
 - o Incorporation of climate scenario analyses into fiscal and budgetary assessments.
4. Strengthen green finance by:
 - o Developing a national green taxonomy aligned with the EU;
 - o Promoting the issuance of green and sustainability-linked bonds;
 - o Establishing a “Green Finance Roadmap” with inter-institutional participation.
5. Expand insurance coverage for natural disasters through:
 - o Fiscal incentive policies and public education campaigns;
 - o Creation of a National Disaster Risk Management Fund;
 - o Use of market instruments such as catastrophe bonds and climate risk facilities.
6. Digital transformation of climate and energy data by building modern systems for data collection, sharing, and analysis, in line with EU policies.
7. Diversify energy sources by:

- o Gradually reducing coal use and increasing the share of renewables in the energy mix;
 - o Exploring the potential of bioenergy and hydrogen;
 - o Supporting energy communities and assessing the feasibility of nuclear energy options.
8. Raise public awareness and education, especially regarding:
- o Climate insurance and green finance;
 - o The role of consumers in the energy transition and protection from natural risks.

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Albanian Version of the policy paper

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

Hyrje në dokumentin e politikave

Ndërsa Shqipëria përparon në rrugën e saj drejt integritimit në Bashkimin Evropian (BE), përafrimi i politikave kombëtare me standardet e BE-së—veçanërisht në fushat e veprimit për klimën dhe energjisë—është bërë një prioritet strategjik. Ky dokument politikash shqyrton shkallën në të cilën politika klimatike dhe agjenda më e gjerë e BE-së po integrohen në:

- nën-sistemet e politikave energjetike të Shqipërisë;
- kuadrin e politikave financiare të vendit, përfshirë politikat fiskale dhe monetare.

Fokusi është në kuptimin e ndikimit që ky integrim ka mbi zhvillimin ekonomik të vendit, si dhe mënyrën se si ai reflektohet në diskursin politik, hartimin e politikave dhe zbatimin e instrumenteve që synojnë arritjen e objektivave për klimën, energjinë dhe financat e qëndrueshme.

Vendimmarrësit përballen sot me sfidën komplekse të promovimit të një rritjeje të qëndrueshme ekonomike, ndërkohë që respektojnë njëkohësisht direktivat mjedisore dhe objektivat klimatike të BE-së. Kjo kërkon më shumë sesa përshtatje sektoriale; kërkon një qasje të koordinuar dhe ndërsektoriale të politikave që harmonizojnë angazhimet ekonomike me ato klimatike. Ky dokument politikash synon të vlerësojë nëse një qasje e tillë po merr formë në kontekstin shqiptar dhe nëse ekziston një konsensus mes aktorëve kyç të politikëbërjes për nevojën e veprimit të integruar në nivele dhe sektorë të ndryshëm të qeverisjes.

Për këtë qëllim, hartimi i dokumentit ka ndjekur një metodologji me shumë qasje. Në thelb të analizës janë rezultatet e dy tryezave të rumbullakëta të zhvilluara me aktorë nga qeveria, shoqëria civile, academia dhe sektori privat. Këto aktivitete kanë shërbyer si platforma për shkëmbimin e ideve, identifikimin e shqetësimeve të përbashkëta dhe nxjerrjen në pah të pikave të përbashkëta apo divergjencave mes aktorëve. Gjetjet janë pasuruar më tej nga të dhëna të mbledhura përmes një shqyrtimi cilësor të dokumenteve kyçe në fushën e energjisë, klimës dhe financave të qëndrueshme, të ofruara nga ekspertë dhe përfaqësues të institucioneve publike, organizatave joqeveritare, agjencive të bashkëpunimit ndërkombëtar dhe drejtues biznesesh.

Përveç kësaj, kërkimi përfshin një shqyrtim të gjerë të përmbajtjes mediatike, dokumenteve ligjore dhe strategjike, raporteve zyrtare, deklaratave dhe vlerësimeve të progresit nga BE-ja. Ky trekendëshizim burimesh siguron një kuptim të qëndrueshëm si të proceseve formale ashtu edhe atyre joformale që ndikojnë në integrimin e politikave për klimën dhe energjinë në Shqipëri.

Duke hartuar ndërveprimin mes prioriteteve kombëtare dhe direktivave të BE-së, ky dokument politikash synon të ofrojë njohuri të zbatueshme dhe rekomandime të synuara për grupet e interesit. Ato synojnë të ndihmojnë vendimmarrësit në hartimin dhe zbatimin e strategjive që jo vetëm respektojnë standardet e BE-së, por gjithashtu avancojnë interesat afatgjata ekonomike dhe mjedisore të Shqipërisë. Në fund, qëllimi është të mbështetet zhvillimi i një kuadri politik më koherent, elastik dhe me vizion afatgjatë, i aftë të përmbushë kërkesat e dyfishta të zhvillimit ekonomik dhe qëndrueshmërisë klimatike.

Tryeza e Parë e Diskutimit: “Integrimi i Politikave dhe Strategjive të BE-së në Agjendën për Energjinë dhe Klimën në Shqipëri” – Përmbledhje

Qëllimi dhe Synimi

Në dekadat e fundit, energjia e rinovueshme është kthyer në një nga shtyllat kryesore të zhvillimit të qëndrueshëm, duke marrë vëmendje të konsiderueshme si në nivel global, ashtu edhe në rajonin dhe vendin tonë. Zhvillimet e fundit tregojnë një përshpejtim të dukshëm të investimeve në burime alternative si dielli, era dhe bioenergji, duke reflektuar nevojën e qartë për t’u larguar nga varësia ndaj karburanteve fosile.

Në këtë kuadër, tryeza e parë e diskutimit, e organizuar më 29 qershor 2024 me temën “Integrimi i Politikave dhe Strategjive të BE-së në Agjendën për Energjinë dhe Klimën në Shqipëri”, shërbeu si një dialog themelor mbi përafrimin e politikave kombëtare të Shqipërisë me kuadrin klimatik dhe energjetik të Bashkimit Evropian. Aktiviteti u përqendrua veçanërisht në ndërlidhjet mes përpjekjeve për zbutjen e ndryshimeve klimatike dhe sektorit të energjisë, duke theksuar mënyrën se si këto fusha ndërthuren në kontekstin e direktivave të BE-së dhe Marrëveshjes së Gjelbër Evropiane (European Green Deal).

Tryeza mbledhi së bashku një grup të larmishëm aktorësh, përfshirë përfaqësues nga institucionet qeveritare, autoritetet rregullatore, prodhuesit e energjisë, organizatat mjedisore, akademja, sektori privat dhe partnerët ndërkombëtarë të zhvillimit. Këta aktorë shpesh operojnë me prioritete dhe interesa të ndryshme—madje edhe konkurruese. Megjithatë, tryeza krijoi një hapësirë për dialog të hapur, ku pjesëmarrësit ndanë perspektivat e tyre, përvojat dhe shqyrtuan fusha të mundshme sinergjie dhe bashkëpunimi.

Disa nga çështjet kyçe të diskutimit ishin:

- **Përcaktimi i Objektivave dhe Planifikimi Strategjik.** Për të mundur një tranzicion të suksesshëm drejt energjisë së gjelbër, është thelbësore vendosja e objektivave të qarta dhe të matshme në sektorin e energjisë. Përshtatja e burimeve të rinovueshme ekzistuese me zhvillimin e kapaciteteve të reja (diellore, me erë, biomasë) kërkon përpjekje të mirëkoordinuara ndërmjet politikave kombëtare, kërkesave të tregut dhe detyrimeve që burojnë nga integrimi në BE. Planifikimi strategjik duhet të jetë i qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës, duke marrë parasysh ndikimin më të gjerë ekonomik të kësaj transformimi.
- **Potenciali dhe Sfidat në Zhvillimin e Burimeve të Rinovueshme.** Vendi ynë zotëron potencial të konsiderueshëm natyror për shfrytëzimin e burimeve të rinovueshme si energjia diellore, ajo me erë dhe biomasë. Mbështetja e iniciativave që promovojnë zhvillimin e këtyre burimeve mund të sjellë jo vetëm përfitime mjedisore, por edhe përfitime ekonomike—si krijimi i vendeve të reja të punës dhe ulja e varësisë nga importet e energjisë. Një çështje me rëndësi është edhe integrimi i tregjeve të energjisë

elektrike në nivel rajonal, një hap që mund të sjellë më shumë stabilitet dhe efikasitet, por që përballet me sfida të natyrës infrastrukturore, teknike dhe ligjore.

- **Roli i Arsimit dhe Inovacionit në Tranzicionin Energjetik.** Një nga faktorët kyç për suksesin e këtij tranzicioni është edukimi publik dhe përgatitja e gjeneratave të reja. Ndryshimi i mënyrës së të menduarit në lidhje me përdorimin e energjisë—si nxitja e efijencës, përvetësimi i automjeteve elektrike dhe instalimi i paneleve diellore në shtëpi—është pjesë e një transformimi kulturor që kërkon kohë dhe angazhim. Kjo përpjekje duhet të shoqërohet me përfshirjen e temave për energjinë e rinovueshme dhe qëndrueshmërinë në programet shkollore dhe universitare. Inovacioni në këtë fushë duhet të mbështetet përmes politikave të mirëkoordinuara dhe stimuluese, duke ndihmuar në krijimin e një ekosistemi ku zgjidhjet teknologjike të gjelbra mund të zhvillohen dhe zbatohen në praktikë.

Në fund, ky aktivitet funksionoi jo vetëm si një platformë për shkëmbim njohurish, por edhe si një mekanizëm për ndërtimin e konsensusit. Ai gjeneroi njohuri të vlefshme dhe hodhi bazat për hartimin e rekomandimeve të politikave koherente, gjithëpërfshirëse dhe me vizion të qartë për të ardhmen. Këto rekomandime synojnë të kontribuojnë në formulimin e kuadrove kombëtare që pasqyrojnë si praktikën më të mira të BE-së, ashtu edhe kontekstin specifik social, ekonomik dhe mjedisor të Shqipërisë, duke e pozicionuar vendin për t'u përballur në mënyrë efektive me sfidat klimatike dhe për të ndjekur një zhvillim të qëndrueshëm energjetik.

Pjesëmarrësit

Eventi synoi të angazhonte institucione të rëndësishme si agjencitë publike që merren me çështjet e energjisë, përfshirë Agjencinë Kombëtare të Burimeve Natyrore, institucionet ndërkombëtare që punojnë në agjendën për klimën, organizatat e Shoqërisë Civile, si dhe ekspertë në fushat përkatëse.

Mirela Kamberi, Koordinatore Kombëtare e Komunikimeve Kombëtare për UNFCCC nga UNDP, prezantoi rrugën e Shqipërisë drejt agjendës ndërkombëtare për klimën dhe energjinë.

Artan Leskoviku, Drejtor i Energjisë në Agjencinë Kombëtare të Burimeve Natyrore, theksoi kontributet e Shqipërisë në energjitë e rinovueshme brenda dhe jashtë Bashkimit Evropian. Ai diskutoi mbi kapacitetin e Shqipërisë për të zhvilluar energjinë e rinovueshme pa ndikuar negativisht në sektorë të tjerë si bujqësia dhe turizmi.

Besim Islami, profesor dhe ekspert i njohur në këtë fushë, CEO i EECG Ltd (Energy Environmental Consulting Group), theksoi rëndësinë e zhvillimit të sektorit të energjisë në koordinim me sektorët e tjerë, si dhe potencialin e vendeve të Ballkanit Perëndimor si një treg i vetëm. Ai gjithashtu foli për rëndësinë e bashkëpunimit mes industrisë, biznesit, sektorit publik dhe akademisë në zhvillimin e projekteve kërkimore dhe mbledhjen e të dhënave.

Brikena Leka, profesore në Universitetin e Tiranës dhe eksperte në financat e qëndrueshme, ishte gjithashtu e pranishme në tryezë, ku ndau informacion mbi ndërlidhjen mes politikave për klimën, financave publike dhe menaxhimit të qëndrueshëm të bizneseve.

Gjithashtu, në aktivitet morën pjesë studentë dhe ish-studentë të programit “Master i Shkencave në Menaxhimin e Riskut”, të cilët u angazhuan në diskutime mbi bashkëpunimet e mëtijshme me institucionet përkatëse në fushë. Ata patën mundësinë të lidhen me organizata dhe institucione që mund të ofrojnë mundësi të ardhshme karriere.

Në përfundim, profesorë nga Fakulteti i Ekonomisë, Universiteti i Tiranës, ndanë përvojën e tyre në fushën e edukimit, duke theksuar integrimin e këtyre tematikave të rëndësishme në programet e studimit universitare.

Raporti i Tryezës

Diskutimet dhe rezultatet e tryezës janë përmbledhur në vijim nën 3 tematika kryesore:

- Zanafilla e problemit
- Panorama e sektorit të Energjisë: Energjia e rinovueshme/Eficienca e energjisë
- Sfida, rekomandime dhe zhvillimet e së ardhmes

Zanafilla e problemit

Aktivitetet njerëzore, kryesisht nëpërmjet emetimeve të gazeve serrë, kanë shkaktuar pa mëdyshje ngrohjen globale, me temperaturën e sipërfaqes globale që arrin 1.1°C mbi 1850-1900 në 2011-2020. Emetimet globale të gazeve serrë kanë vazhduar të rriten, me kontribute të pabarabarta historike dhe të vazhdueshme që vijnë nga përdorimi i paqëndrueshëm i energjisë, përdorimi i tokës dhe ndryshimi i përdorimit të tokës, stilet e jetesës dhe modelet e konsumit dhe prodhimit nëpër rajone, midis dhe brenda vendeve dhe midis individëve.

Ndryshimi i klimës është një kërcënim për mirëqenien e njeriut dhe shëndetin planetar. Ekziston një dritare e mundësive që mbyllet me shpejtësi për të siguruar një të ardhme të qëndrueshme për të gjithë. Zhvillimi rezistent ndaj klimës integron përshtatjen dhe zbutjen për të çuar përpara zhvillimin e qëndrueshëm për të gjithë, dhe mundësohet nga rritja e bashkëpunimit ndërkombëtar, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në burimet e duhura financiare, veçanërisht për rajonet, sektorët dhe grupet e cënueshme, dhe qeverisjen gjithëpërfshirëse dhe politikat e koordinuara. Zgjedhjet dhe veprimet e zbatuara në këtë dekadë do të kenë ndikim tani dhe për mijëra vjet. Sektori i energjisë është shumë i rëndësishëm në këto zhvillime globale.

Bashkimi Evropian mban një peshë të madhe në formësimin e politikave klimatike dhe energjetike globale. Ndërkohë, vendet e tjera kanë pasur qëndrime më të paqëndrueshme, të ndikuara shpesh nga ndryshimet administrative në pushtet, duke shfaqur herë pas here tërheqje nga pozicione më të forta që kishin marrë më parë. Sidoqoftë, është thelbësore që zëri i fuqive të mëdha si Rusia, Kina, SHBA-ja, Brazili dhe India të dëgjohet, pasi ato luajnë një rol kyç në formësimin e politikave botërore, dhe nga ana tjetër janë ndër kontribuesit kryesorë të

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

shkarkimeve të gazeve me efekte serrë në atmosferë dhe për pasoje të fenomenit të ngrohjes globale.

Panorama e sektorit të Energjisë: Energjia e rinovueshme/Eficienca e energjisë

Burimet e rinovueshme të energjisë – të tilla si uji, gjeotermale, era dhe dielli – janë të disponueshme në çdo vend dhe potenciali i tyre ende nuk është shfrytëzuar plotësisht. Pothuajse 30 për qind e energjisë elektrike globale sot vjen nga burimet e rinovueshme, ndërsa do të duhet që deri në vitin 2050, 90 për qind e energjisë elektrike në botë të vijë nga energjia e rinovueshme. Bota ka dëshmuar një ndryshim të qënësishëm në konkurrencën e opsioneve të energjisë së rinovueshme që nga viti 2010: Energjia diellore dhe energjia e erës kanë përjetuar reduktimet më të shpejta të kostove, me kostot e projekteve të reja që kanë rënë përkatësisht 88 dhe 68 për qind në nivel global midis 2010 dhe 2021, kryesisht falë përmirësimeve të vazhdueshme të teknologjisë. Vlerësohet se çdo dollar investim në burimet e rinovueshme krijon tre herë më shumë vende pune sesa në industrinë e karburanteve fosile

Në fushën e energjisë së rinovueshme dhe efikasitetit energjetik, Bashkimi Evropian kontribuon me rreth 13.76% të burimeve të rinovueshme në nivel global. Ndërkohë, vendet më të mëdha arrijnë të kontribuojnë midis 19 dhe 22%, ndërsa shembuj si Norvegjia dhe Suedia arrijnë përqindje shumë më të larta, përkatësisht 85% dhe 66%.

Edhe në Shqipëri sektori i energji-transportit është ai me kontribut më të lartë në bilancin e shkarkimeve të gazeve me efekt serrë (GES) në atmosfere me rreth 44-46% në vit. Në këtë kuadër, dhe në linjë me Marrëveshjen e Parisit për Ndryshimet klimatike, Shqipëria ka një target të ri kombëtar (NDC-ja e përmirësuar) për të mbërritur 20.9% reduktim të GES në 2030 krahasuar me skenarin bazë, në qendër të të cilit janë masat për rritjen e penetrimit të energjive të rinovueshme dhe efikasitetin e energjisë, për të cilat Shqipëria synon:

- Një objektivi prej 54,4% të energjisë së rinovueshme në konsumin final bruto të energjisë sipas Planit Kombëtar për Klimën dhe Energjinë (NECP), plotësisht në përputhje me objektivin e caktuar për 2030 nga Komuniteti i Energjisë. Ky objektivi përkthehet në objektiva sektoriale për energjinë elektrike (178,1%), transportin (34,6%) dhe ngrohje dhe ftohjen (16,6%).
- Shqipëria ka avancuar në zbatimin e Direktivës së Performancës Energjetike të Ndërtesave, por nevojitet më shumë progres në fushën e efikasitetit të energjisë, veçanërisht në kontekstin e krizës energjetike

Shqipëria ka arritur një përqindje prej 44%, duke synuar të rritet në 54% deri në vitin 2030. Për të arritur këto objektiva, është e domosdoshme që burimet e energjisë së rinovueshme të shfrytëzohen në mënyrë efikase dhe investimet të rriten, veçanërisht në fushën e energjisë fotovoltaike. Aktualisht, janë instaluar 207 megavatë kapacitet parqesh fotovoltaike, ndërsa të tjera 263 megavatë janë në proces zhvillimi. Gjithashtu, investimet në instalimet në shtëpi kanë marrë një hov të konsiderueshëm.

Rritja e përqindjes së transportit publik për udhëtarët dhe mallrat (rrugor, hekurudhor dhe në rrugë ujore) është një tjetër objektiv në fushën e politikave të energjisë. Deri në vitin 2030, 30% e transportit rrugor prej mbi 300 km do të kalojë në modalitete të tjera transporti, si p.sh. transport hekurudhor. Deri në vitin 2050, objektivi për t'u arritur është 50%.

Në fushën e përmirësimit të performancës së energjisë në ndërtesa, duke marrë në konsideratë kushtet klimatike dhe lokale të vendit, komfortin e brendshëm të ndërtesave dhe efikasitetin e kostos, rinovimi i stokut të ndërtesave publike çdo vit me 2% të sipërfaqes së ngrohur/ftohur për ndërtesat që administrohen apo përdoren nga një autoritet publik ose që ofrojnë një shërbim publik ka për qëllim përmirësimin e kërkesave minimale të performancës së energjisë.

Sfida, rekomandime dhe zhvillimet e së ardhmes

Sfidat kryesore të identifikuar në tryezë për reduktimin e shkarkimeve të gazeve me efekt serra:

- Nevoja për një kuadër global afatgjatë për të ngadalësuar rritjen e shkarkimeve globale dhe për të siguruar një kurbë rënës pas 2030, për të shkuar drejt “zero emetime neto” deri në vitin 2050.
- Përdorimi i qymyrit në sektorin e energjisë elektrike duhet të reduktohet pothuajse në zero deri në vitin 2050, ndërkohë që burimet e rinovueshme duhet të kontribuojnë me 70–85% në përzierjen e energjisë elektrike.
- Bioenergja duhet të rritet midis 6 dhe 14-fish deri në vitin 2050, krahasuar me vitin 2010.

Megjithatë, ekzistojnë dilema të rëndësishme për t'u adresuar. Një prej tyre është nëse duhet të ruajmë tokat bujqësore apo t'i përdorim ato për projekte energjetike, si instalime fotovoltaike apo energji e erës. Gjithashtu, ka problematika lidhur me hidrocentrale të vegjël dhe sfida të tjera që lidhen me energjinë e erës, ku variabiliteti dhe mungesa e kapaciteteve për ruajtje të energjisë krijojnë vështirësi në sistemin elektrik. Pyetja e madhe mbetet se si të balancohet nevoja për tokë me investimet në burimet energjetike.

Në lidhje me infrastrukturën dhe planifikimin strategjik, aktualisht gjithë energjia elektrike prodhohet nga burime të rinovueshme, megjithatë planet e zhvillimit të sektorëve nuk ishin të qarta kur u hartua strategjia e energjisë. Një shembull i mirë për t'u ndjekur është komuniteti i energjisë në Vjenë, si dhe nisma për krijimin e një tregu të përbashkët energjetik për vendet e Ballkanit Perëndimor.

Gjallërimi i komuniteteve të energjisë po ndodh me një intensitet të madh, duke përfshirë edhe diskutime për energjinë bërthamore, që megjithëse ofron mundësi, shoqërohet me rreziqe të konsiderueshme. Në shumicën e vendeve, komunitetet e prodhimit të energjisë janë aktorë të fuqishëm në treg.

Në nivel kombëtar, theksohet nevoja për përmirësim të mbledhjes së të dhënave për sektorin e Energjisë dhe përmirësimin e statistikave të INSTAT për sektorin, duke përfshirë:

- Rritja e kapacitetit kombëtar për të raportuar informacion mbi reduktimet e vlerësuara të emetimeve për veprimet zbutëse në sektorët e energjisë.
- Rritja e kapaciteteve institucionale për të raportuar mbi mbështetjen financiare të marrë, me fokus në përdorimin e informacionit mbi mbështetjen e marrë si një tregues kyç i performancës për të gjurmuar progresin e NDC dhe rritjen e kapacitetit për të analizuar mbështetjen e nevojshme për zbatimin e NDC-se.
- Rritja e kapaciteteve institucionale për të zhvilluar sistemin e ri në lidhje me menaxhimin e të dhënave, duke përfshirë mbledhjen, shkëmbimin, analizën dhe arkivimin e të dhënave, si një rast model për transformimin digjital të qeverisë në përputhje me politikën përkatëse të BE-së.

Megjithatë, sfidat mbeten të mëdha në nivel operacional dhe institucional. Ekspertët vlerësojnë se mund të arrihen kursime deri në 1 miliard euro nëse burimet integrohen si duhet, por mungesa e burimeve njerëzore, dhe vështirësitë për të mbledhur të dhëna të sakta janë pengesa serioze. Bashkitë shpesh nuk kuptojnë nevojën për të dhëna të sakta dhe kjo ndikon negativisht në planifikim. Integrimi i tregjeve dhe përdorimi i sistemeve të mençura kërkon më shumë përgatitje nga ana e vendit.

Në përgjithësi, ka një potencial të madh për zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit energjetik, por kjo kërkon përmirësim të kuadrit institucional, planifikim më të mirë strategjik dhe rritje të ndërgjegjësimit publik.

Tryeza e Dytë e Diskutimit “Ndikimi i Politikave për Klimën në Sistemet Financiare në BE dhe Shqipëri” – Përmbledhje

Qëllimi dhe Synimi

Më 26 qershor 2025, u organizua me sukses tryeza e dytë ndër-institucionale dhe ndërsektoriale me titull “Ndikimi i Politikave për Klimën në Sistemet Financiare në BE dhe Shqipëri”, me qëllim eksplorimin e marrëdhënies komplekse midis politikave për klimën dhe qëndrueshmërinë dhe sistemit financiar në Shqipëri, në kontekstin më të gjerë të integritimit në Bashkimin Evropian. Ky aktivitet shërbeu si një platformë dinamike për dialog, duke bashkuar një gamë të gjerë pjesëmarrësish, përfshirë përfaqësues nga banka qendrore, banka tregtare, autoritete rregullatore financiare, ministri, agjenci publike, partnerë ndërkombëtarë zhvillimi, si dhe institucione akademike dhe kërkimore.

Qëllimi kryesor i tryezës ishte nxitja e diskutimeve të informuara dhe të thelluara mes aktorëve kryesorë mbi ndikimet ekonomike dhe financiare të ndryshimeve klimatike, veçanërisht në lidhje me politikat fiskale dhe monetare, strategjitë e investimeve dhe menaxhimin e rreziqeve. Meqenëse veprimi për klimën po bëhet një komponent gjithnjë e më qendror i integritimit në BE dhe i qeverisjes ekonomike, tryeza ofroi një mundësi të përshtatshme për institucionet shqiptare për të reflektuar mbi mënyrat e përshtatjes dhe reagimit ndaj sfidave të reja rregullatore, financiare dhe mjedisore.

Gjatë aktivitetit, pjesëmarrësit u angazhuan në panele të udhëhequra nga ekspertë dhe diskutime interaktive që trajtuan disa tema thelbësore. Këto përfshinin: ndikimin e politikave klimatike në tregjet financiare dhe qarkullimin e kapitalit, kuadrin rregullator në zhvillim të BE-së për financat e qëndrueshme, mundësitë dhe pengesat për financimin e gjelbër, si dhe rëndësinë e vlerësimit dhe transparencës mbi rreziqet klimatike. Tryeza gjithashtu theksoi nevojën për përmirësimin e bashkëpunimit ndër-institucional, rritjen e kapaciteteve dhe koordinimin e politikave për të përafruar sistemin financiar shqiptar me standardet e BE-së dhe objektivat klimatike.

Veçanërisht, u nënvizua urgjenca për zhvillimin e strategjive të qëndrueshme financiare koherente dhe me vizion të qartë për të ardhmen, që të kontribuojnë në qëndrueshmërinë afatgjatë ekonomike. Diskutimet theksuan rolin proaktiv që duhet të luajë sektori financiar në mobilizimin e investimeve për infrastrukturë të gjelbër, teknologji me emetime të ulëta karboni dhe projekte për përshtatje ndaj ndryshimeve klimatike, në përputhje me Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane dhe rregulloren për taksonominë e BE-së.

Në përfundim të tryezës, u prezantua një set rekomandimesh konkrete politike, të cilat synojnë të mbështesin zhvillimin e një kuadri të qëndrueshëm financiar në Shqipëri. Këto rekomandime përfshijnë përafrimin legjislativ, mekanizmat e koordinimit institucional, partneritetet publik-privat, si dhe integrimin e rreziqeve klimatike në mbikëqyrjen dhe planifikimin financiar. Rezultatet e kësaj tryeze pritet të shërbejnë si kontribut i vlefshëm për vendimmarrësit,

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

institucionet rregullatore dhe aktorët financiarë, në ndërtimin e një sistemi financiar të qëndrueshëm dhe të përshtatur ndaj klimës, në përputhje me objektivat e integritetit evropian.

Pjesëmarrësit

Pjesëmarrësit në tryezën e diskutimit përfaqësuan një gamë të gjerë institucionesh dhe fushash ekspertize. Ndër ta:

- **Etleva Bajrami**, Zëvendësdekane për Anën Mësimore, Aktivitetet Studentore dhe Komunikimin në Fakultetin e Ekonomisë, Universiteti i Tiranës, solli një perspektivë akademike dhe theksoi rëndësinë e përfshirjes së studentëve në politikat për qëndrueshmërinë.
- **Esida Bujupi**, Ekonomiste për Shqipërinë në Bankën Botërore, ndau mendime mbi ndikimin ekonomik të ndryshimeve klimatike dhe nevojën për financim të qëndrueshëm.
- **Egis Zaimaj**, Këshilltar në Kabinetin e Kryeministrit, prezantoi një qasje institucionale mbi politikat kombëtare dhe integrimin evropian.
- **Margerita Topalli**, Ekonomiste e Lartë në Departamentin e Kërkimeve në Bankën e Shqipërisë, ofroi analiza mbi ndikimin e politikave klimatike në stabilitetin financiar.
- **Alma Lulja**, Zëvendës-Koordinatorë Rajonale e një projekti në BERZH, theksoi rolin e institucioneve ndërkombëtare në promovimin e financave të gjelbra.
- **Mirela Kamberi**, Koordinatorë Kombëtare e Komunikimeve Kombëtare për IPCC nga UNDP, theksoi nevojën për politika afatgjata për përballimin e risqeve klimatike.
- **Anisa Kume**, Eksperte për Risqet Fiskale Klimatike dhe pedagoge në Fakultetin e Ekonomisë, solli një perspektivë akademike mbi ndikimet fiskale të ndryshimeve klimatike dhe vlerësimin e risqeve fiskale që burojnë nga ndryshimet klimatike dhe fatkeqësitë natyrore.
- **Xhoana Hudhra**, Menaxhere Sektori në Ministrinë e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit, prezantoi politika që promovojnë sipërmarrjen dhe qëndrueshmërinë.
- **Admira Mlika**, Drejtoreshë e Bankës Korporative dhe të Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme në Bankën Kombëtare Tregtare (BKT), theksoi sfidat dhe mundësitë me të cilat përballlet sektori privat në përballimin e krizës klimatike.
- **Dorian Pashaj**, Drejtor i Departamentit të Zhvillimit të Qëndrueshëm në ProCredit Bank Albania, ndau përvojën e institucionit në zbatimin e kriterëve të qëndrueshmërisë në praktikën e kreditimit.
- **Rozeta Bejko** dhe **Daniela Ndrejaj**, përfaqësuese të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare (AMF), ofruan perspektiva rregullatore dhe mbikëqyrëse mbi financat e qëndrueshme.

Nga Fakulteti i Ekonomisë, Universiteti i Tiranës, morën pjesë gjithashtu një sërë studiuesish dhe pedagogësh: **Elona Pojani, Perseta Grabova, Matilda Tola, Klejda Gabeshi dhe Mariel Frroku**, të cilët ndanë ekspertizën e tyre në ekonomi, financa dhe politika klimatike. Tryeza përfshiu gjithashtu pjesëmarrjen e studentëve nga Fakulteti i Ekonomisë, me synimin për të inkurajuar përfshirjen e brezit të ri në debatet mbi sfidat klimatike dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

Raporti i tryezës

Në vijim janë paraqitur diskutimet e veçuara dhe kontributet e secilit pjesëmarrës në tryezë. Më pas një seksion rekomandimesh ka përmbledhur rezultatet kryesore të tryezës.

Diskutimet e pjesëmarrësve

Zj. Margarita Topalli

Gjatë sesionit të parë, përfaqësuesi i Bankës së Shqipërisë vuri në dukje se risqet klimatike janë tashmë të konsideruara si risqe financiare, duke u përfshirë gradualisht në qasjet strategjike të institucionit. Në këtë kuadër, theksoi:

- Qasja afatgjatë ndaj risqeve klimatike është e domosdoshme. Megjithatë kjo është ende një temë e re për një bankë qendrore, është bërë përpjekje për të zhvilluar një strategji gjithëpërfshirëse, në përputhje me përvojën e rrjeteve ndërkombëtare si NGFS (Network for Greening the Financial System) dhe praktikat e Bashkimit Evropian.
- Në bashkëpunim me IFC dhe World Bank, Banka e Shqipërisë ka zhvilluar një pyetësor për sektorin bankar, me qëllim matjen e ndërgjegjësimit mbi risqet klimatike dhe tranzicionin drejt qëndrueshmërisë.
- Është në proces transpozimi Direktiva për Financat e Qëndrueshme të BE-së, por ende mungon një taksonomi kombëtare, çka vështirëson harmonizimin e qasjes mes institucioneve dhe sektorit privat.
- Janë kryer vlerësime paraprake për ekspozimin e bankave ndaj risqeve klimatike, si dhe është hartuar një udhëzues për sektorin bankar, që i nxit institucionet financiare të raportojnë mbi ekspozimet e tyre përmes skenarëve dhe stres-testeve.
- Një studim i përbashkët me Bankën Botërore ka analizuar risqet e tranzicionit, përfshirë ndikimin e vendosjes së një takse karboni mbi Prodhimin e Brendshëm Bruto (GDP) dhe cilësinë e portofolit të bankave (NPLs).
- Vështirësia kryesore lidhet me mungesën e të dhënave të strukturuar, ndaj është propozuar krijimi i një "green dashboard" për të mbledhur dhe vizualizuar informacionin në mënyrë të qëndrueshme.

Co-funded by the
European Union

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them"

- Në janar 2025, është planifikuar nënshkrimi i një marrëveshjeje me Bankën Evropiane të Investimeve (EIB), që do të shënojë fillimin e punës për hartimin e një taksonomie kombëtare shqiptare. Procesi do të nisë me sektorë pilot dhe do të mbikëqyret nga një komitet teknik ndërinstytucional.

Objektivat për të ardhmen përfshijnë:

- Përgatitjen e fazës së dytë të Strategjisë për Risqet Klimatike deri në vitin 2025;
- Fokusi i kësaj faze do të jetë kuantifikimi i risqeve fizike, duke avancuar më tej përdorimin e stres-testimeve për risqet fiskale;
- Zgjerimi i analizës jo vetëm për ndryshimet klimatike, por edhe për sektorë të tjerë me impakt, si blu economy (ekonomia detare).

Këto zhvillime tregojnë një angazhim të qartë institucional për të integruar risqet klimatike në stabilitetin financiar dhe për të kontribuar në tranzicionin drejt një ekonomie të qëndrueshme dhe rezistente ndaj klimës.

Zj. Egis Zaimaj

Në ndërhyrjen e saj, theksoi disa çështje kyçe që lidhen me perceptimin dhe sfidat praktike të tranzicionit të gjelbër në Shqipëri. Ai theksoi se, sipas të dhënave të mbledhura nga takimet me bizneset dhe analizat primare:

- Niveli i informimit dhe ndërgjegjësimit në sektorin privat mbetet i ulët – tranzicioni drejt qëndrueshmërisë perceptohet më shumë si kërcënim dhe kosto e shtuar sesa si mundësi zhvillimi ekonomik.
- Në këtë fazë të hershme, sfida më e madhe është mungesa e kapaciteteve teknike dhe njerëzore – është i nevojshëm investimi në kapital njerëzor dhe ekspertizë për matjen dhe analizën e rreziqeve klimatike.
- Ajo theksoi se qasja më kosto-efektive është mitigimi (parandalimi i dëmeve përmes masave proaktive) sesa adaptimi pas ndodhjes së fenomeneve.

Për Green Budgeting dhe Politikat Fiskale

Zj. Zaimaj theksoi se green budgeting ka nisur të marrë vëmendje serioze, megjithëse:

- Deri në vitin 2010, ishte ende një praktikë e re në BE dhe karakterizohej nga heterogjeniteti i madh ndërmjet vendeve.
- Deri në 2023, janë ndërmarrë hapa pozitivë për integrimin e objektivave klimatike në proceset buxhetore përmes një strategjie që përfshin masa, objektiva dhe harmonizimin e politikave fiskale me objektivat mjedisore.

- Dy mjete kryesore që po përdoren janë subvencionet dhe nxitja e investimeve të qëndrueshme, veçanërisht në sektorët e energjisë dhe transportit.

Ajo përmendi disa shembuj konkretë të politikave dhe projekteve në zhvillim:

- Plani Kombëtar për Energjinë dhe Klimën 2030, i cili fokusohet tek energjia, transporti dhe gradualisht turizmi.
- Elektrifikimi i transportit publik në Tiranë me mbështetje nga BE, KfW dhe WB – përfshirë infrastrukturën për taksitë elektrike, ku tashmë mbi 60% e flotës së taksive janë elektrike.
- Diversifikimi i burimeve të energjisë elektrike nga një model 100% hidro në një miks më të balancuar me energji solare dhe eolike, si përgjigje ndaj pasigurisë klimatike.

Ai vlerësoi edhe politikat mbështetëse për konsumatorët:

- Subvencione deri në 70% (duke shkuar drejt 100%) për instalimin e paneleve diellore, si një mekanizëm i drejtpërdrejtë për të nxitur përdorimin e burimeve të qëndrueshme në nivel familjar dhe biznesi.

Rëndësia e Ndryshimit të Sjelljes

Zj. Zaimaj theksoi se tranzicioni i suksesshëm kërkon ndryshim të sjelljes dhe rritje të ndërgjegjësimit, si nga bizneset, ashtu edhe nga konsumatorët, jo vetëm për të kuptuar kostot, por sidomos për të identifikuar përfitimet që vijnë nga investimet në teknologji dhe praktika të gjelbra.

Në përfundim, ajo nënvizoi se politikat publike janë duke u zhvilluar në drejtimin e duhur, por përfshirja aktive dhe informimi i sektorit privat mbetet një faktor kritik për përshpejtimin e tranzicionit dhe për minimizimin e perceptimit të “kostos” në favor të identifikimit të mundësive afatgjata.

Zj. Esida Bujupi

Përfaqësuesja e Bankës Botërore nënvizoi rolin kyç të institucionit në mbështetjen e ekonomisë shqiptare dhe sistemit financiar përballë risqeve të lidhura me ndryshimet klimatike. Ajo strukturoi kontributin e WB në tre drejtime kryesore:

Raporti për Klimën dhe Zhvillimin e Shqipërisë (2024) – publikuar pr herë të parë këtë vit dhe planifikuar të bëhet pjesë e publikimeve periodike të Bankës. Përfaqëson produktin kryesor analitik i Bankës Botërore mbi klimën. CCDR është konceptuar për të ndihmuar në marrjen e vendimeve strategjike, për të identifikuar risqet klimatike që mund të çenojnë arritjet e zhvillimit dhe për të propozuar rrugë drejt një rritjeje gjithëpërfshirëse, të qëndrueshme dhe të qëndrueshme ndaj ndryshimeve klimatike.

Raporti thekson nevojën për investime strategjike në përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike për të zbutur ndikimet dhe për të stabilizuar balancat fiskale. CCDR për Shqipërinë nënvizon rolin thelbësor të sektorit financiar në përballimin e cenueshmërisë klimatike dhe në avancimin e zhvillimit të qëndrueshëm.

Ai bën thirrje për integrimin e faktorëve klimatikë në sistemin bankar tradicional të Shqipërisë, përmes:

- forcimit të menaxhimit të riskut dhe mundësitë të financave të gjelbra;
- përmirësimit të kapaciteteve institucionale, kuadrit politik dhe mjeteve të investimit;
- mbështetjes së objektivave klimatike të vendit dhe ndërtimit të qëndrueshmërisë afatgjatë.

Diagnoza për Financat e Gjelbra në Shqipëri (2022). Diagnostikimi i Financave të Gjelbra për Shqipërinë vlerëson gatishmërinë e sektorit financiar shqiptar për të përballuar risqet që lidhen me ndryshimet klimatike dhe për të rritur investimet e gjelbra.

1. Risqet Fizike Klimatike:

- Më shumë se 30% e portofolit të kredive bankare është i përqendruar në sektorë të ndjeshëm ndaj klimës, si bujqësia, energjia dhe ndërtimi.
- Bujqësia përbën rreth 20% të PBB-së dhe punëson mbi 36% të fuqisë punëtore, por merr vetëm rreth 1.59% të kredisë bankare ⇒ ekspozim i ulët direkt ndaj fermerëve. Megjithatë, bankat kanë ekspozim të lartë indirekt për shkak të rolit makroekonomik të bujqësisë (të ardhura, punësim, furnizimi ushqimor).
- Mbulesa e sigurimeve është e kufizuar: vetëm 5% e policave mbulojnë përmbytjet dhe vetëm 0.2% rrëshqitjet e tokës. Rreth 25% e portofolit të sigurimeve jo-jetë është i ekspozuar ndaj katastrofave natyrore, kryesisht përmes sigurimit të pronës dhe automjeteve.
- 74% e kredidhënies është e përqendruar në Tiranë, gjë që amplifikon risqet lokale.

2. Risqet e Tranzicionit:

- Bankat janë të ekspozuara ndaj sektorëve me intensitet të lartë karbonik dhe të varur nga tregtia me BE-në (rreth 35% e tyre, si ndërtimi, prodhimi industrial etj.).
- Politikat e reja klimatike të BE-së (p.sh. Mekanizmi i Rregullimit të Karbonit në Kufij – CBAM) mund të dëmtojnë eksportuesit dhe të rrisin riskun e kreditit për huamarrësit e prekur.
- Ndryshime të papritura në rregullore ose teknologji (p.sh. çmimi i karbonit, adoptimi i energjisë së pastër) mund të cenojnë fitimin e klientëve dhe performancën e kredive.

3. Mangësitë Institucionale:

- Deri së fundmi, Banka e Shqipërisë dhe AMF nuk kishin kapacitete për testim të stresit klimatik – asistencë teknike është ofruar.
- Kërkesat për raportimin e treguesve ESG janë të kufizuara.
- Mungojnë sistemet për të gjurmuar emetimet e kompanive apo për të identifikuar vendndodhjet e rrezikut financiar nga ndryshimet klimatike.

Mbështetja për Politikën Fiskale të Gjellbra. WB ka ofruar asistencë teknike për Bankën e Shqipërisë në lidhje me stres-testet dhe përgatitjen e fazës së dytë të Strategjisë Klimatike të saj. Ka mbështetur rritjen e taksës së karbonit si politikë fiskale për tranzicionin klimatik, përmes asistencës buxhetore. Është realizuar analizë mbi ndikimin e kësaj takse në ekonominë kombëtare, në rritjen e të ardhurave publike dhe ndikimin e saj te grupet më të cënueshme të shoqërisë.

Green Budgeting dhe Performanca Fiskale Klimatike. WB ka ndihmuar institucionet shqiptare të vendosin indikatorë performancë klimatike në buxhet. Parashikohet që vendi të kalojë në një sistem të plotë të buxhetimi të gjelbër brenda 5 viteve, por fazat e para janë tashmë në zbatim.

Financimi i Risqeve nga Fatkeqësitë (Disaster Risk Financing). Është theksuar nevoja për kuantifikimin e impaktit ekonomik të fatkeqësive dhe vendosjen e kontigjencave fiskale në buxhet, për të reaguar ndaj krizave. Banka Botërore po asiston Ministrinë e Financave në vlerësimin e ekspozimit fiskal ndaj fatkeqësive natyrore, në hartimin e buxheteve të kontigjencës, si dhe në eksplorimin e instrumenteve të sigurimit dhe bashkimit të risqeve. Gjithashtu, po mbështet integrimin e Financimit të Riskut nga Fatkeqësitë (DRF) në etiketimin buxhetor dhe në deklaratat e riskut fiskal, me qëllim përmirësimin e përgatitjes financiare paraprake. Për këtë, kërkohet: Legjislacion i qartë; Kapacitete institucionale të dedikuara; Integrim i modeleve të parashikimit financiar për katastrofa natyrore.

Mbështetja Financiare dhe Asistencë Teknike. Banka Botërore po mbështet në mënyrë aktive gatishmërinë financiare dhe fiskale të Shqipërisë përmes disa iniciativave në vijim:

- Plani i Veprimit për Klimën i Bankës së Shqipërisë (2023–2025): Hartuar në bashkëpunim me Bankën e Shqipërisë për të udhëzuar integrimin e risqeve klimatike në mbikëqyrjen financiare.
- Rishikimi i Financave Publike (2024): Analizon shpenzimet publike të lidhura me klimën, taksimin mjedisor dhe hapat drejt buxhetimit klimatik.
- Huadhënia për Politikën e Zhvillimit (DPL): Mbështet reformat që lidhen me taksimin e karbonit, etiketimin klimatik të buxhetit dhe raportimin jo-financiar nga ndërmarrjet shtetërore.
- Asistencë Teknike: Mbështetje e vazhdueshme për Ministrinë e Financave në menaxhimin e risqeve fiskale, etiketimin e risqeve nga fatkeqësitë dhe raportimin fiskal të lidhur me klimën.

Përfundimisht, përfaqësuesja e Bankës Botërore adresoi:

- Krijimin e një qasjeje të koordinuar për risqeve klimatike;
- Zgjerimin e mbështetjes ndërkombëtare për Shqipërinë përmes fondeve dhe asistencës teknike;
- Ndërtimin e një strategjie të qëndrueshme për financat e gjelbra, me angazhimin e të gjithë aktorëve – qeveri, sektor privat, dhe institucione financiare.

Zj. Anisa Kume

Në kuadër të ekspertizës së saj në qëndrueshmërinë fiskale, Zj. Kume parashtroi një seri informacionesh për panelin. Agjenda klimatike ka filluar të reflektohet në strategjitë fiskale dhe institucionale të Shqipërisë, veçanërisht pas tërmetit të vitit 2019 dhe përmbytjeve të përsëritura. Përmes Strategjisë Afatmesme të Financave Publike 2023–2030 është përfshirë për herë të parë buxheti klimatik si objektiv institucional. Kjo përfshin zhvillimin e një metodologjie për buxhetim të ndjeshëm ndaj klimës dhe pilotimin në disa institucione buxhetore. Për më tepër, bashkëpunimi me partnerët ndërkombëtarë, si UNDP, GIZ dhe Green Climate Fund, ka sjellë në zbatim projekte si AlbAdapt dhe RESEAL II, të cilat rrisin ndërgjegjësimin dhe kapacitetet për të adresuar efektet e klimës në nivel lokal. Ky orientim tregon qartë se financat publike dhe planifikimi fiskal po e inkorporojnë gjithnjë e më shumë dimensionin klimatik.

Diskutimin e saj, Zj. Kume e organizoi në disa aspekte:

1. Panorama

Shqipëria është ndër vendet më të ekspozuara në Europën Juglindore ndaj rreziqeve natyrore – përmbytje, zjarre, tërmete – që ndodhin gjithnjë e më shpesh dhe me intensitet më të lartë. Vetëm gjatë vitit 2024, vendi përjetoi 168 zjarre që përfshinë mbi 46 mijë hektarë, duke rritur rrezikun për përmbytje dhe erozion. Paralelisht, aktiviteti sizmik është i vazhdueshëm, ndërsa përmbytjet janë një fenomen i përvitshëm.

Këto dukuri, përveç kostove njerëzore dhe mjedisore, krijojnë presione të drejtpërdrejta mbi buxhetin e shtetit – që nga shpenzimet emergjente, deri te rindërtimi, subvencionet dhe humbjet fiskale në nivel vendor.

2. Kostoja reale dhe boshllëku financiar

Sipas Bankës Botërore, humbjet e pritshme vjetore nga katastrofat natyrore në Shqipëri kapin rreth 140 milionë USD. Sipas FRS 2024, nuk ekziston ende një fond i dedikuar, nuk ka një skemë sigurimi shtetëror, dhe përdorimi i instrumenteve të ndarjes së riskut është minimal.

Financimi ndodh në mënyrë ad hoc, përmes rishikimeve buxhetore ose mbështetjes direkte për sektorë të ekspozuar si energjia dhe bujqësia.

3. Hapat e ndërmarra: përfshirja në kuadër institucional dhe buxhetor

Ka progres domethënës:

- Në vitin 2023 nisi publikimi i Deklaratës së Risqeve Fiskale (FRS), ndërsa në versionin 2024 përfshihet për herë të parë një kapitull i dedikuar për fatkeqësitë natyrore.
- Është ngritur Baza Kombëtare e të Dhënave të Humbjeve nga Fatkeqësitë, që shërben si referencë për analizën fiskale dhe vendimmarrjen.
- Në Strategjinë e Financave Publike 2023–2030, janë përfshirë dy masa kyçe:
 - o Buxhetimi klimatik, që po pilotohet në disa sektorë;
 - o Krijimi i Këshillit Fiskal, si institucion i pavarur që do të analizojë qëndrueshmërinë fiskale, përfshirë rreziqet klimatike (i planifikuar për vitin 2026).

4. Ligji për sigurimin nga tërmetet – një hap drejt ndarjes së rrezikut

Në vijim të rekomandimeve të Bankës Botërore (CEM 2021), është hartuar një projektligj për sigurimin e detyrueshëm të banesave ndaj tërmeteve, i cili u publikua për konsultim në vitin 2023. Drafti parashikon një primë simbolike dhe krijimin e një Fondi Kombëtar për Tërmetet.

Gjatë vitit 2024, u diskutua një variant alternativ me stimuj tatimorë, ku qytetarët që sigurojnë banesën përfitojnë zbritje në tatimin mbi të ardhurat. Megjithatë, asnjë nga variantet nuk është miratuar ende.

Ky proces dëshmon një përpjekje për kalimin drejt qasjes ex-ante, me synim ndarjen e barrës financiare dhe rritjen e qëndrueshmërisë sociale dhe fiskale.

5. Sfidat që mbeten

Sfidat janë të njohura:

- Qasje dominuese ex-post, me varësi të madhe nga fondi rezervë;
- Mungesa e instrumenteve të sigurimit soveran, obligacioneve katastrofike apo fondeve të posaçme;
- Kapacitete të kufizuara në nivel vendor për vlerësimin dhe raportimin e dëmeve;
- Mungesa e ndërlikohjes funksionale midis buxhetit dhe politikës klimatike.

6. Mbështetja ndërkombëtare dhe iniciativat e reja

Në kuadër të bashkëpunimit me UNDP, po zbatohet projekti RESEAL II, i cili pas fazës pilot në Qarkun Fier, do të zgjerohet në Qarkun Shkodër dhe 5 bashkitë e saj. Qëllimi është hartimi i kuadrit rregullator lokal për menaxhimin e riskut, si dhe forcimi i kapaciteteve operationale për reagim në nivel vendor.

Gjithashtu, në dhjetor 2024 u nënshkrua marrëveshja për programin AlbAdapt, një grant 6-vjeçar prej 4 milionë euro nga Green Climate Fund, i bashkëfinancuar nga qeveria shqiptare me 2.5

milione euro. Ky program do të mundësojë Sistemin Kombëtar të Paralajmërimit të Hershëm për shumë rreziqe, duke ofruar një qasje të re në veprimet parandaluese të bazuara në parashikime.

Z. Dorian Pashaj

Në emër të ProCredit Bank, Z. Pashaj ndau përvojën e bankës në lidhje me integrimin e riskut klimatik dhe financimin e qëndrueshëm. Ai theksoi se:

- Vlerësimi i riskut klimatik është tashmë një komponent i pandarë i analizës së riskut kreditor, që zbatohet për të gjithë portofolin e kredive të bankës.
- Fokusi i bankës nuk është vetëm tek risqet, por edhe tek mundësitë që sjell tranzicioni energjetik, në përputhje me objektivat e BE për një ekonomi me zero emetime neto.

Investimet dhe Portofoli i Gjelbër

ProCredit ka ndjekur një qasje të qëndrueshme që prej vitit 2012, kur ka implementuar një Sistem të Menaxhimit Social dhe Mjedisor, i ndërtuar mbi tre shtylla kryesore:

1. Reduktimi i gjurmës ekologjike së vetë bankës;
2. Vlerësimi i ndikimit klimatik të investimeve të klientëve;
3. Zhvillimi i produkteve të financimit të gjelbër.

Deri më sot:

- 20% e portofolit të kredisë së bankës është klasifikuar si “i gjelbër”, sipas kriterëve të përcaktuara nga BERZH (EBRD).
- Investimet e financuara përfshijnë: panele diellore, makina elektrike, sisteme për efikasitet energjetik, ruajtje të cilësisë së ajrit, dhe reduktim të konsumit të ujit.

Angazhimet Ndërkombëtare

- ProCredit është pjesë e Net Zero Banking Alliance, dhe ka vendosur objektiva të matshëm afatshkurtër dhe afatgjatë, jo vetëm për operacionet e veta (Scope 1 dhe 2), por edhe për portofolin e klientëve (Scope 3).
- Gjithashtu, bankës i është bashkuar nisma Sustainable Banking and Development Initiative (SBDI) dhe Finance Leadership on Plastics, me qëllim reduktimin e plastikës dhe promovimin e qasjeve të qëndrueshme në sektorin financiar.

Partneritete dhe Mbështetje për Bizneset

- Z. Pashaj theksoi se ky angazhim afatgjatë është mundësuar edhe përmes mbështetjes nga aksionerë si BERZH, jo vetëm me eksperiencë, por edhe përmes granteve të dedikuara për bizneset që synojnë investime të qëndrueshme.

- Tryezat e diskutimit janë të domosdoshme për të rritur ndërgjegjësimin, si në sektorin bankar ashtu edhe në atë të biznesit dhe konsumatorit, duke ndihmuar për të shndërruar sfidat klimatike në mundësi konkrete investimi.

Në përmbyllje, ai nënvizoi rëndësinë e qasjes proaktive nga sektori bankar për të mbështetur transformimin e ekonomisë shqiptare drejt qëndrueshmërisë dhe neutralitetit klimatik.

Zj. Admira Mlika- BKT

Znj. Mlika, përfaqësuese e Banka Kombëtare Tregtare (BKT), ndau perspektivën e institucionit lidhur me sfidat dhe mundësitë që sjell integrimi i komponentit klimatik në sistemin bankar shqiptar. Ajo vuri në dukje se:

- Sistemi financiar dhe bankar është i ekspozuar ndaj risqeve klimatike, dhe kjo kërkon një qasë të integruar përtej aftësisë paguese të klientëve.
- Kredithënia në Shqipëri përbën rreth 33% të totalit të depozitave, çka tregon për një nivel ende të ulët të ndërmjetësimit financiar dhe një potencial të madh për zhvillim, nëse shoqërohet me mekanizma të qëndrueshëm dhe të drejtë të riskut.

Ndërgjegjësimi dhe Produktet Favorizuese

- BKT po përpiqet të rrisë ndërgjegjësimin e bizneseve për investime të qëndrueshme, duke theksuar rëndësinë e kthevshmërisë afatgjatë dhe përfitimeve që ato sjellin – jo vetëm në aspektin mjedisor, por edhe financiar.
- Banka ka zhvilluar produkte të posaçme kredie, me kushte dhe norma interesi të favorizuara për investime që lidhen me energjinë e rinovueshme dhe bujqësinë – sektorë strategjikë për ekonominë e vendit dhe për agjendën e gjelbër.

Sfidat e Sigurimeve dhe Vlerësimi i Riskut

- Një nga sfidat kryesore të evidentuara është mungesa e mbulimit të kolateraleve me sigurime të detyrueshme.
 - Kolateralet e siguruara rezultuan më pak problematike në rastin e fatkeqësive.
 - Sigurimet vullnetare nuk kanë funksionuar mjaftueshëm për të mbrojtur asetet e individëve dhe bizneseve – si pasojë e nivelit të ulët të ndërgjegjësimit.
- BKT ka realizuar një vlerësim të ekspozimit të portofolit të saj, ku rezulton se sektori i ndërtimit është ndër më të ekspozuarit ndaj riskqeve klimatike – megjithatë, ky ekspozim vlerësohet në nivele të moderuara për momentin.

Rekomandime dhe Rruga përpara

- BKT vlerëson se është thelbësore të punojmë më shumë për të rritur ndërgjegjësimin, më shumë sesa të kërkohej rritje e menjëhershme e nivelit të kreditimit.
- Pavarësisht përparimeve në produktet për bizneset, produktet e kredive për individët që synojnë sjellje të qëndrueshme apo investime mjedisore, ende kanë shumë vend për zhvillim.

Në përmbyllje, znj. Mlika theksoi se bankat duhet të shohin tej analizës klasike të riskut dhe të përfshijnë riskun klimatik si komponent kryesor në vlerësimin e klientëve, njëkohësisht duke arsimuar klientët për përfitimet e financimit të gjelbër.

Z. Mariel Frroku

Z. Mariel Frroku, ekspert fiskal, solli në vëmendje dimensionin e financimit të politikave klimatike në kontekstin e menaxhimit të financave publike, duke ofruar një analizë realiste mbi sfidat dhe përparimin aktual në këtë drejtim.

- Ai theksoi se, menaxhimi i financave publike në funksion të qëllimeve klimatike është një proces që tashmë ka nisur, dhe kjo është një arritje pozitive në vetvete, pavarësisht ritmit të ngadaltë.
- Zbatimi i politikave klimatike shpesh vonohet, jo për mungesë vullneti, por për shkak të faktorëve praktikë që mbeten prioritarë për institucionet publike (si presioni mbi buxhetin, emergjencat sociale dhe administrative).
- Aktualisht, është e vështirë që institucionet publike t'i japin përparësi financimit të masave klimatike, pasi mungon presioni institucional dhe ndërgjegjësimi i brendshëm.

Z. Frroku vlerësoi disa politika ekzistuese të suksesshme, si Nisma për “green taxi” apo subvencionet për panelet diellore. Megjithatë, ai theksoi se këto janë ndërhyrje të izoluar, që duhet të diversifikohen dhe përfshijnë më shumë sektorë e përfitues. Duhet të kalohet në një fazë të dytë me ndërhyrje më të mëdha dhe substanciale, që mund të prodhojnë impakt të qëndrueshëm ekonomik dhe social.

Në diskutimin mbi financimin e Politikave të Gjelbra, Z. Frroku diskutoi se resurset aktuale janë të kufizuara, veçanërisht në mungesë të fondeve të dedikuara ose instrumenteve financiare për rreziqet klimatike. Ai theksoi nevojën për identifikim të qartë të burimeve të brendshme dhe të jashtme të financimit; përdorim më efektiv të fondeve të BE-së dhe institucioneve ndërkombëtare; integrim të objektivave klimatike në planifikimin buxhetor dhe menaxhimin e shpenzimeve publike.

Në përfundim, z. Frroku theksoi se ndërgjegjësimi institucional dhe qytetar mbetet një hallkë e dobët, e cila duhet përforcuar për të çuar përpara agjendën e financave të qëndrueshme në Shqipëri. Ai sugjeroi që politikat e ardhshme të strukturohen me qartësi, përfshirje dhe

mbështetje të qëndrueshme financiare, përndryshe progresi do mbetet sporadik dhe i varur nga momentumet politike.

Zj. Alma Lulja ,

Përfaqësuesja e Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) ndau perspektivën mbi sfidat dhe mundësitë që lidhen me financimin e produkteve të energjisë së rinovueshme dhe efikasitetit energjetik përmes platformës GEFF – Green Economy Financing Facility.

Sfidat Kryesore

- Një nga vështirësitë më të mëdha lidhet me mungesën e qartësisë në definimin e kriterëve se çfarë konsiderohet si “produkt i gjelbër” (green). Mungesa e një kuadri kombëtar apo udhëzues të qartë e bën më të vështirë identifikimin dhe klasifikimin e produkteve të rinovueshme.
- Nga ana tjetër, individët dhe qytetarët shpesh nuk e dinë ku t’i gjejnë këto produkte, si t’i verifikojnë apo cilat janë burimet e financimit në dispozicion për to.

Zgjidhja e orfruar përmes Platformës GEFF

- GEFF (Green Economy Financing Facility) është një platformë e mbështetur nga BERZH, e cila ofron një rrjet të strukturuar për financimin dhe përfitimin nga teknologjitë e gjelbra për individët.
- Deri më sot, janë regjistruar mbi 3000 produkte “green” në këtë platformë, të cilat ofrohen nga tregtarë shqiptarë të certifikuar.
- GEFF ka marrëveshje me tre banka partnere në Shqipëri – ProCredit Bank, Intesa Sanpaolo Bank dhe Union Bank – të cilat:
 - Ofron kredi të gjelbra për individët;
 - Përfshijnë një komponent granti, që ofrohet nga donatorët e programit;
 - Pas kryerjes së investimit, individët aplikojnë online për grantin, i cili zakonisht mbulon 20% të shumës së investimit.
- Regjistrimi i tregtarëve në platformë është falas, me qëllim që të rritet transparenca, vizibiliteti dhe konkurrenca në tregun e produkteve të qëndrueshme.

Znj. Alma theksoi se GEFF ofron një model praktik, transparent dhe të strukturuar për të ndihmuar qytetarët të investojnë në mënyrë të qëndrueshme, ndërkohë që ndihmon tregun të zhvillojë produkte cilësore dhe të verifikuara. Sidoqoftë, ajo nënvizoi se edukimi i konsumatorëve dhe promovimi i platformës janë thelbësore për ta kthyer këtë mjet në një instrument real për tranzicionin e gjelbër në Shqipëri.

Zj. Xhoana Hudhra

Znj. Xhoana Hudhra, përfaqësuese e MEKI dhe koordinatorë kombëtare për raportet OECD në Shqipëri, ndau përpykjet institucionale dhe sistemike të ndërmarra në drejtim të politikave mjedisore dhe financimit të gjelbër, si dhe rolin e Shqipërisë në proceset e monitorimit ndërkombëtar.

Performanca në Raportet Ndërkombëtare – OECD

Znj. Hudhra theksoi se Shqipëria ka shënuar përparim të ndjeshëm në vlerësimet e OECD, falë politikave të përqendruara në qëndrueshmëri dhe agjendën e gjelbër:

1. Raporti i parë – OECD Competitiveness Outlook 2024:
 - Shqipëria ka përmirësuar pikëzimin e saj në dimensionin e politikave mjedisore;
 - Politikat e ndërmarra po japin rezultate të matshme në nivel ndërkombëtar.
2. Raporti i dytë – për mikro, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (MSME):
 - Ka filluar përgatitja për vlerësimin e vitit 2025, me publikim në 2026;
 - Një nga dimensionet kryesore të raportit do të jetë aksesin në financa të gjelbra dhe përfshirja e MSME-ve në tranzicionin klimatik.
3. Raporti i tretë – OECD Scoreboard for Convergence (2023):
 - Vlerëson të gjitha politikat e vendeve të Ballkanit Perëndimor në raport me konvergencën ndaj BE-së;
 - Shqipëria është vendi i parë për sa i përket zhvillimit të politikave të gjelbra, një fakt që tregon përpjekje të vazhdueshme në këtë drejtim.

Ndërgjegjësimi dhe Pjesëmarrja e Bizneseve

- Znj. Hudhra theksoi se pavarësisht se politikat ekzistojnë dhe janë të strukturuar, ndërgjegjësimi i aktorëve ekonomikë mbetet i ulët.
- Nëse bizneset nuk janë të informuara dhe të përfshira, fushatat dhe politikat nuk prodhojnë efektin e dëshiruar.

Përfitimi nga Fondet e BE-së

- Shqipëria aktualisht është në një moment shumë të favorshëm për të përfutuar fonde të mëdha, përpara se të bëhet anëtare me të drejta të plota në BE.
- Single Market Programme, që fokusohet në konkurrueshmëri dhe përfshirje të komponentit të gjelbër, është një nga programet më premtuese.

Mbështetje Praktike për Bizneset

- MEKI, me mbështetjen e GIZ, ka përfunduar hartimin e një udhëzuesi të detajuar për të gjithë aktorët, në veçanti për bizneset, që i ndihmon ata të kuptojnë si të aplikojnë në programet e BE-së për financim të gjelbër.
- Ky udhëzues është publikuar në faqen zyrtare të MEKI dhe do të shoqërohet nga një sesion i madh informues, ndjekur nga workshope teknike, të cilat do të ndihmojnë aplikantët në mënyrë praktike dhe të drejtpërdrejtë për përgatitjen e propozimeve.

Zj. Daniela Ndrejaj

Znj. Daniela Ndrejaj, në emër të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare (AMF), ndau progresin dhe sfidat që institucioni ka hasur në promovimin dhe integrimin e aspekteve klimatike në tregjet financiare jo-bankare në Shqipëri.

Ajo theksoi gjithashtu rëndësinë që AMF i kushton ndërtimit të kapaciteteve të tregut për të kuptuar dhe aplikuar mekanizmat e financimit të qëndrueshëm. Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare (AMF) ka qenë aktiv në promovimin dhe integrimin e aspekteve klimatike në sektorin financiar, në përputhje me prioritetet e Strategjisë së AMF-së 2023–2027. Fokus i veçantë i është kushtuar krijimit të një kuadri që mbështet investimet e qëndrueshme dhe nxit emetimin e instrumenteve financiare miqësore me mjedisin, përfshirë obligacionet e gjelbra.

AMF ka ndërmarrë një sërë iniciativash konkrete, si:

- Organizimi i konferencave të dedikuara për financat e gjelbra, në bashkëpunim me SEK dhe Bankën Botërore;
- Promovimi i standardeve ndërkombëtare, si EU Green Bond Standard, si hap drejt krijimit të një kuadri të harmonizuar për financimin e qëndrueshëm;
- Nxitja e emetimit të obligacioneve të gjelbra në tregun vendas, si pjesë e objektivave strategjike për periudhën 2023–2027;
- Ndërgjegjësimi i tregjeve financiare, industrisë së sigurimeve dhe fondeve të pensioneve mbi rreziqet klimatike dhe rëndësinë e përfshirjes së kriterëve ESG (Mjedis, Shoqëri dhe Qeverisje);
- Integrimi i obligacioneve klimatike dhe aspekteve të qëndrueshmërisë në politikat rregullatore dhe mbikëqyrëse.

Ndërhyrja e saj theksoi se zhvillimi i tregut të gjelbër të kapitaleve në Shqipëri është në faza të hershme, por po ndërmerren hapa të rëndësishëm për të ndërtuar një infrastrukturë të besueshme, të matshme dhe në përputhje me praktikatat e BE-së dhe iniciativat globale për klimën.

Zj. Mirela Kamberi

Znj. Mirela Kamberi ndau përvojën e gjatë të UNDP në përgatitjen dhe mbështetjen e Shqipërisë në drejtim të politikave klimatike dhe raportimeve kombëtare. Ajo kujtoi se që në vitet 1993–1996 u përgatit dokumenti i parë lidhur me ndryshimet klimatike, në përputhje me angazhimet ndërkombëtare të Shqipërisë që nga ratifikimi i Konventës së OKB-së për Ndryshimet Klimatike në vitin 1992.

Pikat kryesore të ndërhyrjes:

- Shqipëria ka përgatitur periodikisht inventarët e shkarkimeve të gazeve serrë, çdo 4–5 vjet, duke përmirësuar cilësinë e të dhënave dhe analizave.
- Janë identifikuar sektorët më të cenueshëm dhe potenciali i reduktimit të emetimeve, me qëllim hartimin e planeve të adaptimit dhe zbatimin e objektivave kombëtare për reduktimin e shkarkimeve nga sektoret kyç të ekonomisë.
- Dokumenti më i rëndësishëm në këtë drejtim është Kontributi Kombëtar i Përcaktuar (NDC) i përmirësuar në 2021 me asistencën e UNDP dhe FAO. Ndërsa Plani Kombëtar për zbatimin e tij është kuantifikuar me ndihmën e Bankës Botërore dhe përfshin objektiva të qarta për vitin 2030, në linjë edhe me Planin Kombëtar për Klimën dhe Energjinë.

Sfidat, Rekomandimet dhe Zhvillimet e së ardhmes

Në përmbyllje të diskutimit në tryzën e rumbullakët pjesëmarrësisht identifikuan sfidat aktuale:

- Mungesa e bashkëpunimit ndër-institucional – ndonëse ekziston një komitet ndër-institucional i udhëhequr nga Ministria e Mjedisit dhe Infrastrukturës, mungon koordinimi dhe dinamika në mbledhje dhe në ndjekjen e planit kombëtar.
- Monitorimi i objektivave është i dobët – Shqipëria ka plane të mirëstrukturuara, por nuk ka një mekanizëm funksional për të matur progresin real: “Ku jemi? A kemi arritur targetin? Pse jo?” janë pyetje që mbeten pa përgjigje të qarta.
- Sektorë problematikë përfshijnë efikasitetin energjetik, pyjet, bujqësinë, blegtorinë dhe mbetjet. Mungesa e koordinimit ndërmjet ministrive dhe projekteve të ndryshme e bën të vështirë ndjekjen e rezultateve.
- Kapacitetet institucionale – lëvizja e shpeshtë e stafit dhe mungesa e ekspertizës e bën të vështirë funksionimin e strukturave teknike për zbatimin e VKM-ve dhe planeve të raportimit.
- U theksua nevoja që universitetet, si Universiteti i Tiranës, të përfshihen më aktivisht në punën teknike dhe të bëhen pjesë e sekretariatit që ndihmon zbatimin dhe monitorimin e politikave klimatike.

Disa nga përfundimet e tryezës janë paraqitur në vijim:

- Për një tranzicion të suksesshëm klimatik dhe ekonomik, është e nevojshme jo vetëm të ekzistojnë politika të qarta, por edhe të sigurohet angazhim aktiv i bizneseve, ndërgjegjësim i publikut dhe koordinim ndërinstytucional i qëndrueshëm, në mënyrë që Shqipëria të vazhdojë të udhëheqë në rajon në fushën e zhvillimit të gjelbër.
- Rëndësia e sigurimeve ndaj katastrofave natyrore cilvsohet një mjet thelbësor për stabilitetin financiar dhe fiskal të vendit në kontekstin e risqeve klimatike në rritje.
 - statistikat rajonale janë dekurajuese: vetëm 12% e familjeve në Ballkanin Perëndimor janë të mbuluara nga një policë sigurimi për katastrofa.
 - Në rastin e Shqipërisë, situata paraqitet jashtëzakonisht heterogjene, me përqindje shumë të ulëta në shumicën e qyteteve (vetëm 1–1.5%), ndërkohë që në Tiranë, shkalla e penetrimit e kalon 63%.
 - Kjo diferencë nuk mund t'i atribuohet një faktori të vetëm; kultura financiare, niveli ekonomik, mungesa e informacionit dhe mosbesimi te produktet e sigurimit janë ndër faktorët që ndikojnë drejtpërdrejt.
- Madhësia e tregut është e kufizuar dhe për këtë arsye, duhet punuar paralelisht me të dy anët:
 - Ofruesit e sigurimeve, për të ndërtuar produkte më të besueshme dhe të aksesueshme;
 - Konsumatorët, për t'i kuptuar dhe vlerësuar këto produkte si mbrojtje e domosdoshme, jo si kosto e panevojshme.

Disa nga rekomandimet e tryezës janë paraqitur në vijim:

1. Strategjia Kombëtare dhe Koordinimi Institucional

- Rinovimi i objektivave kombëtare duhet të bazohet në vlerësime reale për progresin e arritur.
- Ministritë dhe donatorët duhet të koordinojnë përpjekjet për një qasje të bashkërenduar dhe të matshme.
- Është thelbësore të përcaktohen qartë "pikat fokale" dhe përgjegjësitë institucionale për raportim dhe zbatim.
- Bashkëpunimi ndërinstytucional dhe ndërtimi i kapaciteteve afatgjata janë kyç për të shmangur përpjekje të shpërndara dhe për të përmbushur objektivat.

2. Përforcimi i Sektorit Financiar dhe Mbikëqyrja

- Shqipëria ka nevojë për një strategji të qartë mbikëqyrëse për qëndrueshmërinë klimatike në sektorin financiar.
- Të zhvillohet një Strategji Kombëtare Mbikëqyrëse nga Banka e Shqipërisë dhe AMF.
- Të ndërtohen sisteme për monitorimin e riskut klimatik dhe analizën me skenarë.

- Të hartohen udhëzime për raportimin dhe menaxhimin e riskut klimatik.
- Të nisë një Plan Veprimi për Financat e Gjelbërta, me koordinim ndërinstitucional.
- Të zhvillohet një taksonomi e gjelbër kombëtare e përafruar me BE-në.
- Të krijohen kuadro ligjore për obligacionet e gjelbra dhe të lidhura me qëndrueshmërinë.

3. Financimi i Gjelbër dhe Akses për Sektorë Prioritarë

- Të zgjerohet aksesit në kredi të gjelbra, veçanërisht për bujqësinë dhe NMVM-të.
- Të mbyllet boshllëku në tregjet e sigurimeve përmes politikave rregullatore dhe partneriteteve publike-private.
- Të investohet në sisteme të të dhënave për hartëzim gjeohapësinor të risqeve dhe raportim të lidhur me emetimet.

4. Edukimi Financiar dhe Ndërgjegjësimi Publik

- Shqipëria duhet të investojë në edukimin financiar të konsumatorit, veçanërisht për sigurimet.
- Rritja e penetrimit të sigurimeve përmes edukimit dhe politikave fiskale stimuluese është e domosdoshme.

5. Menaxhimi i Risqeve Klimatike dhe Natyrore

- Të krijohet një Fond Kombëtar për Menaxhimin e Risqeve nga Fatkeqësitë.
- Të përdoren instrumente si catastrophe bonds dhe climate risk facilities.
- Të zgjerohet modelimi i riskut klimatik në analizat fiskale dhe strategjitë buxhetore.
- Të fuqizohet Këshilli Fiskal si një mekanizëm i pavarur vlerësimi.
- Të rritet transparenca përmes FSR-së dhe platformave dixhitale.

Përfundime të dokumentit të politikave

Diskutimet dhe rekomandimet e tryezës së rrumbullakët nxorën në pah një panoramë të qartë të sfidave sistematike, por gjithashtu edhe potencialin e madh që ka Shqipëria për të avancuar drejt një tranzicioni të suksesshëm klimatik dhe energjetik. Ndërsa objektivat afatgjata – si arritja e neutralitetit klimatik deri në vitin 2050 – kërkojnë përpjekje të vazhdueshme dhe të ndërthurura në disa nivele, sfidat e tanishme lidhen ngushtësisht me boshllëqet në koordinim, kapacitete institucionale, mbledhje dhe përdorim të të dhënave, si dhe me ndërgjegjësimin e publikut dhe aktorëve ekonomikë.

Sfidat Kryesore

- Mungesa e një kuadri afatgjatë të integruar për reduktimin e emetimeve dhe menaxhimin e risqeve klimatike.
- Dobësitë në bashkëpunimin ndërinstitucional dhe mungesa e një mekanizmi funksional për monitorimin e objektivave klimatike.
- Kapacitete të kufizuara njerëzore dhe teknike për mbledhjen, analizën dhe raportimin e të dhënave klimatike dhe energjetike.
- Qasje e fragmentuar ndaj zhvillimit të tregut të sigurimeve për risqet klimatike, me diferenca të mëdha midis rajoneve.
- Mungesë edukimi financiar dhe kulturë të ulët siguri në popullatë.
- Paqartësi strategjike në zhvillimin e burimeve energjetike dhe përdorimin e tokës në raport me projektet energjetike.

Rekomandimet Kryesore

1. Hartimi i një kuadri të integruar politikash klimatike dhe energjetike, me objektiva të qarta, të matshme dhe të harmonizuara me angazhimet ndërkombëtare dhe BE-në.
2. Rritja e kapaciteteve institucionale, përmes trajnimeve të qëndrueshme, përfshirjes së universiteteve dhe ndërtimit të ekipeve teknike të qëndrueshme.
3. Zhvillimi i një strategjie mbikëqyrëse kombëtare për risqet klimatike, duke përfshirë:
 - Sisteme të avancuara për monitorimin dhe analizimin e risqeve;
 - Udhëzime për raportimin e riskut klimatik nga institucionet financiare;
 - Futjen e analizave të skenarëve klimatikë në vlerësimet fiskale dhe buxhetore.
4. Fuqizimi i financave të gjelbra përmes:
 - Krijimit të një taksonomie të gjelbër kombëtare të harmonizuar me BE-në;
 - Nxitjes së emetimit të obligacioneve të gjelbra dhe të lidhura me qëndrueshmërinë;
 - Ndërtimit të një “Green Finance Roadmap” me përfshirje ndërinstitucionale.
5. Zgjerimi i mbulimit me sigurime për katastrofat natyrore, përmes:
 - Politika fiskale stimuluese dhe edukim publik;
 - Krijimit të një Fondi Kombëtar për Menaxhimin e Risqeve nga Fatkeqësitë;

- Përdorimit të instrumenteve të tregut, si “catastrophe bonds” dhe “climate risk facilities”.
- 6. Transformimi dixhital i të dhënave klimatike dhe energjetike, përmes ndërtimit të sistemeve moderne për mbledhje, shkëmbim dhe analizë të të dhënave, në përputhje me politikat e BE-së.
- 7. Diversifikimi i burimeve të energjisë, duke përfshirë:
 - Reduktimin progresiv të përdorimit të qymyrit dhe rritjen e pjesëmarrjes së burimeve të rinovueshme në përzierjen energjetike;
 - Eksplorimin e potencialit të bioenergjisë dhe hidrogjenit;
 - Mbështetjen e komuniteteve energjetike dhe vlerësimin e opsioneve të energjisë bërthamore.
- 8. Ndërgjegjësim dhe edukim publik, veçanërisht në lidhje me:
 - Sigurimet klimatike dhe financimin e gjelbër;
 - Rolin e konsumatorit në tranzicionin energjetik dhe mbrojtjen nga risqet natyrore.